

Peiling Frans in het basisonderwijs

Vlaanderen
is onderwijs en vorming

<http://eindtermen.vlaanderen.be/peilingen/>

De brochure 'Peiling Frans in het basisonderwijs' is gebaseerd op de resultaten van het peilingsonderzoek. Dit onderzoek werd uitgevoerd door het 'Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen' in opdracht van de Vlaamse minister van Onderwijs.

Het onderzoek gebeurde onder leiding van prof. dr. Rianne Janssen en werd gecoördineerd door dr. Koen Aesaert.

Deze brochure werd samengesteld door het onderzoeksteam van het 'Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen', in samenwerking met de afdeling Kwalificaties en Curriculum van AHOVOKS.

Voorwoord

Jaarlijks vindt er peilingsonderzoek plaats met als centrale vraag: welk aandeel van de Vlaamse leerlingen behaalt de eindtermen? In 2017 werd voor de tweede maal een peiling Frans afgenomen in het basisonderwijs. De resultaten worden in deze brochure voorgesteld. In 2008 onderzochten we voor het eerst in welke mate de leerlingen in het basisonderwijs de eindtermen Frans bereiken. Het gaat echter niet om een herhalingspeiling aangezien de eindtermen sindsdien werden aangepast.

Het is een maatschappelijke opdracht voor elke school om ervoor te zorgen dat de leerlingen de eindtermen bereiken. Deze minimumdoelen moeten kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen garanderen. De peilingen zijn niet alleen van belang voor de externe kwaliteitszorg door de overheid maar ook voor de interne kwaliteitszorg door de school. De resultaten van peilingsonderzoek bieden waardevolle input om mee aan de slag te gaan.

Hopelijk stemmen de resultaten tot reflectie en leidt het debat tot nog betere prestaties bij de Vlaamse leerlingen.

Ik wil graag iedereen bedanken die aan dit onderzoek meewerkte: de leerlingen, leerkrachten, directies, het onderzoeksteam en de toetsassistenten. Zij hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de realisatie van het kwaliteitsbeleid in het Vlaamse onderwijs.

Hilde Crevits

Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs

Executive summary

Op 30 mei 2017 werd er een peiling Frans in het basisonderwijs georganiseerd. Er werd nagegaan in welke mate de leerlingen de eindtermen bereiken voor lezen, luisteren en spreken (in het leergebied Frans). In totaal namen 2098 leerlingen uit het zesde leerjaar, verdeeld over 78 Vlaamse basisscholen, deel aan de schriftelijke toetsen lezen en luisteren. De praktische proef spreken werd afgenomen bij 484 leerlingen.

Behalen van de eindtermen LEZEN EN LUISTEREN

De resultaten van de toets lezen en de toets luisteren zijn uiteenlopend. Meer specifiek haalt 45 procent van de leerlingen de eindtermen lezen terwijl 69 procent de eindtermen luisteren beheerst op het einde van de lagere school.

De prestaties tussen jongens en meisjes verschillen zowel voor lezen als voor luisteren in het voordeel van meisjes. De verschillen op basis van geslacht zijn het grootst voor lezen. De helft van de meisjes haalt de eindtermen voor lezen terwijl dit aandeel voor de jongens ruim onder de helft ligt.

Wat betreft verschillen op basis van thuistaal, halen leerlingen die thuis Frans praten, al dan niet in combinatie met het Nederlands of een andere taal, vaker de eindtermen Frans voor lezen en luisteren dan leerlingen die thuis geen Frans spreken.

De praktische proef SPREKEN

Aangezien de eindtermen spreken moeilijk te toetsen zijn op een schriftelijke manier, werden deze getoetst aan de hand van een praktische proef. Tijdens de praktische proef doorliepen de leerlingen vijf opdrachten waarbij ze de kans kregen om aan te tonen in welke mate ze gegeven informatie kunnen navertellen, een persoon en een situatie kunnen beschrijven aan de hand van een opsomming, vragen kunnen begrijpen en beantwoorden, correcte vragen kunnen stellen en gebruik kunnen maken van elementaire omgangsvormen en beleefdheidsconventies. Tot slot werd ook nagegaan in welke mate leerlingen antwoorden

in het Frans en dat inhoudelijk en vormelijk correct doen.

Ongeveer de helft van de leerlingen kan in het Frans iets navertellen, een persoon beschrijven of vragen begrijpen en beantwoorden. Minder dan één derde van de leerlingen kan op het einde van het lager onderwijs een situatie aan de hand van een opsomming beschrijven en correcte vragen stellen. Een ruime meerderheid van de leerlingen past wel spontaan omgangsvormen en beleefdheidsconventies toe in een gesprek.

Ondanks het feit dat bijna alle leerlingen in het Frans antwoorden over de verschillende opdrachten heen, blijkt inhoudelijk en vormelijk correct Frans spreken een struikelblok te zijn. Over de vijf opdrachten heen geeft slechts twee vijfde van de leerlingen inhoudelijk correcte antwoorden. Wat betreft vormelijke correctheid tonen de resultaten dat drie vijfde van de leerlingen bij een vraaggesprek kan antwoorden aan de hand van een correct woord, een correcte woordgroep of een correcte zin. Bij de andere opdrachten slaagt minder dan een kwart van de leerlingen erin om correcte zinnen te formuleren.

Achtergrondkenmerken

Met betrekking tot de leerkracht- en schoolkenmerken blijkt dat de prestaties van de leerlingen enkel gerelateerd zijn aan de frequentie van het gebruik van Frans als instructietaal door de leraar. Ongeveer één vierde tot één vijfde van de leraren spreekt hoofdzakelijk tot uitsluitend Frans tijdens de les. Leerlingen die in een klas zitten waar de leerkracht vooral Frans spreekt, scoren hoger op de toets lezen.

Wat betreft de relatie tussen de leerlingkenmerken en gezinskenmerken enerzijds en de prestaties op de schriftelijke toetsen anderzijds, tonen de resultaten dat leerlingen die buiten de school meer in contact komen met de Franse taal betere resultaten behalen voor luisteren. Daarnaast blijkt ook de attitude ten opzichte van de Franse taal en het Frans op school een doorslaggevende factor te zijn. Hoe positiever de houding van de ouders en van de leerlingen, hoe beter de resultaten.

De prestaties voor Frans zijn daarnaast gerelateerd aan een aantal andere persoonlijke kenmerken van de leerlingen. Leerlingen die intrinsiek sterker gemotiveerd zijn voor school

en hun capaciteiten op het gebied van schoolse vaardigheden en Frans hoger inschatten, scores hoger op de toetsen van lezen en luisteren.

Frans op school

Ongeveer één vierde van de bevroegde leerlingen startte vroeger met het formeel onderwijs Frans. In de helft van de scholen vindt er taalinitiatie plaats voorafgaand aan het formeel onderwijs Frans.

In de bevroegde scholen worden er gemiddeld genomen ongeveer tweeënhalf tot drie lestijden per week besteed aan Frans. Wat betreft de activiteiten die voor lezen en luisteren tijdens deze lesactiviteiten aan bod komen geven bijna alle leerkrachten aan dat ze hun leerlingen vragen laten oplossen bij tekstfragmenten. Het gebruik van beeldfragmenten om luisteren te oefenen komt slechts bij de helft van de bevroegde leerkrachten aan bod. Voor spreken laten bijna alle leerkrachten hun leerlingen iets of iemand beschrijven. Daarnaast geven bijna alle leerkrachten aan dat ze woordenschat en de vaardigheden lezen, luisteren en spreken belangrijk vinden en dat ze minder belang hechten aan spelling en grammatica.

De meeste leraren staan positief ten opzichte van het vak Frans en voelen zich ook zelfzeker en ondersteund om Frans te geven. Twee vijfde van de leraren geeft wel aan bij niemand op school terecht te kunnen wanneer ze vragen hebben over de lessen Frans. Bovendien vindt één derde van de leerkrachten dat Frans onvoldoende in de opleiding aan bod komt.

Wat betreft professionele ontwikkeling, tonen de resultaten dat minder dan de helft van de leraren de afgelopen vijf jaar een nascholing volgde rond Frans en dat bijna geen enkele leraar een taaltraining volgde rond Frans.

Voorwoord	3
Executive summary	5
1. Peilingsonderzoek in het Vlaamse onderwijs	10
2. De peiling Frans	13
Welke toetsen werden afgenomen?	13
Welke achtergrondvragenlijsten werden voorgelegd?	14
Welke leerlingen en scholen namen deel?	15
Hoe verliep de afname?	15
3. Resultaten achtergrondvragenlijsten	17
Profiel deelnemende leerlingen en hun gezin	17
De leerkracht	19
De lessen Frans	21
Schoolbeleid Frans	26
4. De peilingsresultaten Frans lezen en luisteren	27
Hoeveel leerlingen beheersen de eindtermen? Algemeen resultaat	27
Hoeveel leerlingen beheersen de eindtermen? Resultaten per leerlingengroep	27
Waarmee hangen prestatieverschillen samen?	29
5. Praktische proef spreken	37
Beschrijving en afname van de opdrachten	38
Resultaten op de praktische proef	43
6. Inhoudelijke duiding toetsprestaties	55
Lezen	57
Luisteren	65
7. Conclusie	73
Samenvatting	73
Reflectie	77
8. Wat nu?	83

1. Peilingsonderzoek in het Vlaamse onderwijs

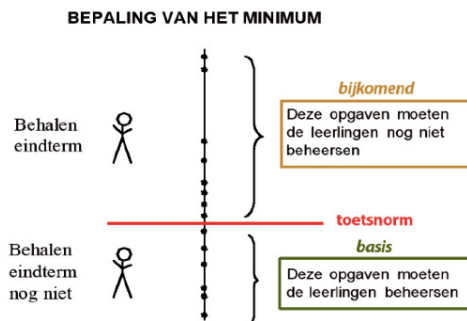
Peilingsonderzoek toetst bij een representatieve steekproef van scholen en leerlingen in welke mate de leerlingen de eindtermen beheersen. De eindtermen zijn geformuleerd als minimumdoelen. Ze omvatten de kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes die de Vlaamse overheid noodzakelijk en bereikbaar acht voor alle leerlingen op het einde van een onderwijsniveau. Meer specifiek bestaan er eindtermen die leerlingen dienen te bereiken op het einde van de lagere school en op het einde van elke graad van het secundair onderwijs. Met die minimumdoelen wil de overheid garanties inbouwen zodat jongeren succesvol hun verdere schoolloopbaan kunnen doorlopen.

De peilingen bieden daarnaast de mogelijkheid om te onderzoeken of er systematische verschillen zijn tussen scholen en of de schoolverschillen samenhangen met bepaalde school- of leerlingkenmerken. Kansengelijkheid veronderstelt immers dat er geen grote verschillen zijn tussen scholen in het realiseren van de minimumdoelen. Als peilingsonderzoek kenmerken identificeert die samenhangen met minder goede prestaties, kunnen de overheid en de scholen hieraan werken. Om dergelijke analyses mogelijk te maken, vragen de onderzoekers bijkomende informatie aan de leerlingen, hun ouders en de scholen.

De toetsen zelf worden ontwikkeld op basis van de eindtermen, waarbij voor elke geselecteerde eindterm toetsopgaven in verschillende beheersingsniveaus worden ontwikkeld. Nadat leerlingen de toetsopgaven hebben opgelost, worden de opgaven op basis van de leerlingprestaties van makkelijk naar moeilijk gerangschikt op een meetschaal. Deze meetschaal wordt aan deskundigen (leraren, pedagogisch begeleiders, inspecteurs, beleidsmakers en lerarenopleiders) voorgelegd. Op basis van een inhoudelijke analyse van de opgaven duiden zij op de meetschaal een toetsnorm of cesuur aan. Deze toetsnorm verdeelt de meetschaal in twee groepen opgaven: basisopgaven en bijkomende opgaven. De basisopgaven verwijzen naar de opgaven die leerlingen ten minste moeten beheersen om de eindtermen te bereiken. De bijkomende opgaven dienen de leerlingen (nog) niet te beheersen.

De leerlingen worden vervolgens op dezelfde meetschaal geplaatst in toenemende mate van vaardigheid. Leerlingen die op de meetschaal boven de toetsnorm (minimumnorm)

zijn gesitueerd, beheersen de basisopgaven en behalen bijgevolg de eindtermen. Figuur 1 geeft de logica van de toetsnorm schematisch weer.

Figuur 1 – De toetsnorm met een opdeling van toetsopgaven en leerlingen

Scholen in de steekproef worden door het onderzoeksteam geselecteerd, maar nemen vrijwillig deel. Het resultaat van de peiling heeft geen gevolgen voor de school, de leerkracht of de verdere schoolloopbaan van de leerling. De resultaten van scholen, klassen en leerlingen zijn gegarandeerd anoniem. Scholen krijgen wel feedback over de resultaten van hun eigen leerlingen, maar dan uitsluitend op schoolniveau. Individuele resultaten worden nooit bekend gemaakt. De peilingsresultaten kunnen scholen aanzetten tot reflectie en zelfevaluatie.

Het is niet de bedoeling dat alle scholen aan een peiling deelnemen. Een steekproef van scholen en leerlingen volstaat. Om ook scholen die niet in de steekproef zitten instrumenten te geven om na te gaan in welke mate hun leerlingen de eindtermen bereiken, worden parallelversies van de peilingstoetsen gemaakt. Die paralleltoetsen meten hetzelfde als de peilingstoetsen en bestaan uit gelijkaardige opgaven. De overheid stelt deze paralleltoetsen vrijblijvend ter beschikking van alle scholen via de website www.paralleltoetsen.be. Wanneer scholen de paralleltoetsen afnemen, krijgen ze hierover feedback. Zo kunnen scholen uit de peilingssteekproef en scholen die de paralleltoetsen afnemen, zichzelf evalueren met wetenschappelijk onderbouwde toetsen. Vanaf het schooljaar 2017-2018 heeft elke school de verplichting om al zijn leerlingen aan het einde van het basisonderwijs

te laten deelnemen aan gevalideerde toetsen voor minimum twee leergebieden. Vanaf het schooljaar 2018-2019 dienen scholen dit te doen voor minimum drie leergebieden. Zowel een deelname aan een peiling als het gebruik van een paralleltoets tellen als afname van een gevalideerde toets.

2. De peiling Frans

Op 30 mei 2017 toetste het Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen voor de tweede keer de eindtermen uit het leergebied Frans in het basisonderwijs. De peiling gaat na of leerlingen op het einde van het lager onderwijs de eindtermen voor Frans bereiken. De huidige peiling is geen herhaling van de voorgaande peiling in 2008. In 2008 golden nog andere eindtermen, terwijl de huidige peiling gebaseerd is op de eindtermen Frans die in 2010 werden ingevoerd.

WELKE TOETSEN WERDEN AFGENOMEN?

Tijdens deze peiling werden de vaardigheden lezen, luisteren en spreken uit het leergebied Frans getoetst. In totaal werden drie toetsen ontwikkeld voor deze peiling. Voor luisteren en lezen werden twee schriftelijke toetsen ontwikkeld. Voor spreken en mondelinge interactie werden een aantal eindtermen meer in de diepte getoetst aan de hand van een praktische proef. Tabel 1 en 2 tonen de eindtermen die met elke toets werden gepeild.

Tabel 1: *De geselecteerde eindtermen Frans per toets*

Luisteren

De leerlingen kunnen volgende taken beschrijvend uitvoeren:

Eindterm 1	het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten.
Eindterm 2	de elementaire gedachtegang volgen van prescriptieve en narratieve teksten.
Eindterm 3	gevraagde informatie selecteren uit informatieve en narratieve teksten.

Lezen

De leerlingen kunnen volgende taken beschrijvend uitvoeren:

Eindterm 5	het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten.
Eindterm 6	de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten.
Eindterm 7	de gedachtegang volgen van prescriptieve en narratieve teksten.
Eindterm 8	gevraagde informatie selecteren uit informatieve en narratieve teksten.

Tabel 2: De geselecteerde eindtermen Frans van de praktische proef¹

Spreken

De leerlingen kunnen volgende taken beschrijvend uitvoeren:

Eindterm 12 met een vorm van ondersteuning informatieve en narratieve teksten in de vorm van een opsomming navertellen.

Eindterm 13 met een vorm van ondersteuning een gebeurtenis, een verhaal, iets of iemand in de vorm van een opsomming beschrijven.

Mondelinge interactie

De leerlingen kunnen volgende taken uitvoeren:

Eindterm 16 deelnemen aan een gesprek door:
vragen, antwoorden en uitspraken te begrijpen;
erop te reageren;
zelf vragen te stellen, antwoorden te geven en uitspraken te doen;

Eindterm 17 gebruik maken van elementaire omgangsvormen en beleefdheidsconventies.

Naast de toetsen voor lezen en luisteren werd bijkomend een schriftelijke toets voor lexicale kennis of actieve woordenschat afgenomen. De inhoud van deze toets was gebaseerd op de gemeenschappelijk actieve woordenlijst Frans, die in de verschillende onderwijsnetten als basis gebruikt wordt. De actieve woordenlijst heeft als doel leraren te ondersteunen bij de selectie van leerinhouden en wordt niet gebruikt voor het aanleren van woordrijen zonder context. Aangezien de toets lexicale kennis niet gebaseerd is op eindtermen, worden er in de resultaten geen uitspraken gedaan over het aandeel leerlingen dat op het einde van het lager onderwijs actieve woordenschat beheerst. De kennistoets werd afgenomen om de resultaten voor de vaardigheden lezen en luisteren te kaderen. Aangezien lexicale kennis een belangrijk onderdeel uitmaakt van het leergebied Frans, worden de resultaten op de kennistoets wel gekoppeld aan leerling- en schoolkenmerken uit de vragenlijsten.

WELKE ACHTERGRONDVRAGENLIJSTEN WERDEN VOORGELEGD?

Bij de peiling worden achtergrondvragenlijsten afgenomen bij leerlingen, ouders en leerkrachten. We verzamelen onder andere informatie over de achtergrondkenmerken van de leerlingen, de school en de leerkrachten, de klaspraktijk en de didactische aanpak van de leerkracht.

¹ Indien een deel van de eindterm doorstreept is, komt dit deel niet in de betreffende toets aan bod

WELKE LEERLINGEN EN SCHOLEN NAMEN DEEL?

Een representatieve steekproef van lagere scholen nam deel aan de peiling. Scholen voor buitengewoon onderwijs maakten geen deel uit van de steekproef. In deze scholen worden namelijk ontwikkelingsdoelen nagestreefd in plaats van eindtermen. De steekproef is gelijkaardig samengesteld aan de Vlaamse populatie op het vlak van het onderwijsnet, de provincie en de schoolgrootte. In totaal namen 2098 leerlingen verdeeld over 78 scholen en 86 vestigingsplaatsen deel aan de schriftelijke toetsen (Figuur 2).

Aan de praktische proef nam een deelsteekproef van zes leerlingen per vestigingsplaats deel. Uiteindelijk werd de praktische proef afgenomen bij 484 leerlingen.

Figuur 2 – Overzicht deelnemende scholen

HOE VERLIEP DE AFNAME?

De afname van de schriftelijke toetsen gebeurde klassikaal. De leerkrachten van de school stonden in voor de afname. Ze werden bijgestaan door een toetsassistent. De toetsassistent coördineerde de toetsafname in de school, zag toe op het correcte verloop en bracht kort verslag uit aan het onderzoeksteam.

De afname van de schriftelijke toetsen vond plaats op dinsdag 30 mei 2017 in de voormiddag. Voor de schriftelijke toetsen van lezen en luisteren werd telkens een lesuur voorzien.

Tussen de twee schriftelijke toetsen was er een pauze. Na de tweede toets vulden de leerlingen nog een leerlingvragenlijst in.

De praktische proef werd in de namiddag afgenomen door de toetsassistent. De geselecteerde leerlingen voerden om de beurt de vijf opdrachten van de praktische proef uit. Per leerling werden 20 minuten voorzien.

3. Resultaten achtergrondvragenlijsten

Op basis van de gegevens uit de achtergrondvragenlijsten verzamelen we informatie over de leerlingen, leerkrachten en scholen uit de steekproef. In dit deel van de brochure geven we eerst informatie over de achtergrondkenmerken van de leerlingen. Vervolgens gaan we dieper in op de houding van de leerlingen en de ouders ten opzichte van Frans. Verder geven we informatie over de leerkrachten en belichten we nog een aantal aspecten die specifiek betrekking hebben op de lessen Frans en het schoolbeleid voor Frans.

PROFIEL DEELNEMENDE LEERLINGEN EN HUN GEZIN

De leerlingen

In de steekproef zitten evenveel **jongens** als **meisjes**.

De meeste leerlingen (86%) zitten op leeftijd. Iets meer dan één procent van de leerlingen zit één jaar voor op leeftijd. Ongeveer 12,5 procent van de leerlingen heeft **schoolse achterstand** opgelopen. Bij 11,5 procent van de leerlingen gaat het om één jaar. Eén procent heeft twee jaar schoolse achterstand.

Iets minder dan twintig procent van de leerlingen kampt volgens hun ouders met **leermoeilijkheden en/of -stoornissen**, een handicap of langdurige ziekte. De meest voorkomende leerstoornis is dyslexie. Deze diagnose werd gesteld bij acht procent van de leerlingen. De diagnose AD(H)D komt net als dyscalculie bij ongeveer vier procent van de leerlingen uit de steekproef voor. Een diagnose van een autismespectrumstoornis werd bij ongeveer twee procent van de leerlingen gesteld.

Als we kijken naar de algemene **houding van de leerlingen ten opzichte van Frans**, stellen we vast dat ongeveer drie vierde van de leerlingen (72%) vindt dat ze tijdens de lessen Frans interessante dingen leren. Het merendeel van de leerlingen (77%) vindt Frans ook belangrijk voor de toekomst. Verder merken we dat slechts een minderheid van de leerlingen (31%) meer lessen Frans wil en dat iets meer dan de helft (52%) van de leerlingen graag leert voor Frans.

Uit een aantal bijkomende vragen blijkt bovendien dat de meeste leerlingen vinden dat kennis van het Frans nuttig kan zijn voor contact met Franstaligen (86%) en reizen (71%). Iets minder dan de helft van de leerlingen (47%) denkt dat kennis van het Frans helpt om als volwassene geld te verdienen.

Met betrekking tot zelfvertrouwen voelt iets meer dan de helft van de leerlingen (56%) zich nooit helemaal zeker wanneer hij/zij aan het woord is in de Franse les. Ongeveer vier leerlingen op tien (39%) worden zelfs nerveus en raken in de war.

Het gezin

Een kleine groep van leerlingen (7%) geeft aan thuis Frans te spreken, al dan niet in combinatie met het Nederlands of een andere taal. Iets minder dan vier vijfde (79%) van de leerlingen spreekt thuis enkel **Nederlands**. De overige leerlingen (14%) spreken thuis een andere taal (exclusief Frans), al dan niet in combinatie met het Nederlands.

Wat betreft het **opleidingsniveau van de ouders**, zien we dat ongeveer een vijfde van de vaders (22%) en de moeders (20%) naar eigen zeggen het hoger secundair onderwijs niet afwerkte. Daarnaast stopte ongeveer een derde van de vaders (38%) en moeders (32%) met studeren na het secundair onderwijs. Iets minder dan de helft van de moeders (48%) behaalde een diploma hoger onderwijs. Van de vaders behaalde 40 procent een diploma hoger onderwijs.

Om een zicht te krijgen op het **cultureel kapitaal** van het gezin vroegen we aan de leerlingen hoeveel boeken ze thuis hebben. In een tiende van de gezinnen zijn er nauwelijks boeken. In bijna een kwart van de gezinnen hebben ze tussen de 10 en 25 boeken. Bij een derde van de leerlingen zijn er thuis tussen de 26 en de 100 boeken. Evenveel leerlingen hebben thuis meer dan 100 boeken.

We vroegen aan de ouders hoe vaak ze thuis activiteiten ondernemen die onderwijsonderzoekers onder de noemer **cognitief stimulerend thuisklimaat** plaatsen. Het merendeel van de ouders las vroeger regelmatig boeken of verhaaltjes voor (88%).

Ook praten de meeste ouders regelmatig met hun kind over het nieuws (86%). Verder bekijken heel wat ouders regelmatig documentaires (75%) en lezen ze vaak de krant (77%), tijdschriften of weekbladen (63%) en boeken (72%). Iets minder dan twee derde van de ouders (64%) geeft aan hun kind te stimuleren om een bibliotheek te bezoeken. Het bezoeken van een museum, concert of tentoonstelling gebeurt volgens de ouders dan weer minder vaak: 45% van de ouders doet dit zelden of nooit.

Daarnaast geven heel wat ouders dat ze **het huiswerk** van hun kind begeleiden door de schoolagenda na te kijken (96%) en de les op te vragen (84%). De meeste ouders zijn **betrokken** bij het **schoolgebeuren**: 89% van de ouders neemt deel aan activiteiten georganiseerd voor ouders en 95% gaat naar informatieve bijeenkomsten. Minder ouders nemen deel aan activiteiten in de klas (50%), helpen als vrijwilliger op activiteiten die de school organiseert (42%) of gaan mee op schooluitstap (31%).

De meeste ouders hebben een positieve **houding ten aanzien van Frans**. Zo vinden bijna alle ouders dat hun kind veel nuttige zaken leert tijdens de lessen Frans (94%). Verder denken de meeste ouders dat goede resultaten voor Frans belangrijk zijn voor verdere studies (79%) en een job (77%).

DE LEERKRACHT

Profiel

Ongeveer vier vijfde van de leerkrachten (82%) is vrouw. De leerkrachten hebben gemiddeld 14 jaren ervaring. Van de 102 leerkrachten heeft het merendeel (96%) een diploma van leerkracht lager onderwijs, waaronder elf leerkrachten die dit diploma combineren met een diploma kleuteronderwijs, secundair onderwijs of een meer specialiserende bachelor na bachelor. De overige vier procent leerkrachten hebben een diploma bachelor secundair onderwijs of een diploma kleuteronderwijs.

Attitude gebruik Frans

Ongeveer de helft van de leerkrachten (52%) zou meer contact willen met Franstaligen. De meeste leerkrachten spreken graag Frans (70%) en proberen hun Frans te oefenen als ze Franstaligen ontmoeten (85%).

De meeste leerkrachten staan ook positief ten opzichte van het vak Frans. Ruim acht leerkrachten op tien (83%) geven graag Frans. Heel wat leerkrachten (72%) zouden het zelfs jammer vinden als ze geen Frans meer konden geven.

Zelfzekerheid en ondersteuning

De meeste leerkrachten voelen zich zelfzeker om vragen van de leerlingen over Frans te beantwoorden en hun kennis en vaardigheden te evalueren (respectievelijk 93% en 94%). Duidelijk minder leerkrachten zijn zeker van zichzelf wanneer het gaat over het voorzien van uitdagende taken voor sterke leerlingen (61%) en het aanpassen van de lessen Frans aan de interesses van de leerlingen (51%).

De meeste leerkrachten voelen zich ook voldoende ondersteund om Frans te kunnen geven. Bijna alle leerkrachten (93%) hebben op school voldoende materiaal om de lessen Frans te organiseren. Bij iets meer dan twee derde van de leerkrachten kwam Frans ook voldoende in de opleiding aan bod. Iets minder dan zes leerkrachten op tien (58%) kunnen met hun vragen over de lessen Frans bij iemand op school terecht.

Professionele ontwikkeling

Met betrekking tot professionele ontwikkeling voor Frans stellen we vast dat iets meer dan de helft van de leerkrachten (54%) tijdens de voorbije vijf jaar geen nascholing volgde over didactiek Frans. Taaltrainingen voor Frans worden nog minder vaak gevolgd. Bijna negen leerkrachten op tien (89%) deden dit tijdens de voorbije vijf jaar niet.

DE LESSEN FRANS

Aanvang onderwijs Frans

Zeventig procent van de leerlingen krijgt vanaf het vijfde leerjaar formeel onderwijs Frans. De meeste andere leerlingen startten vroeger: vanaf de derde kleuterklas (9%), het eerste leerjaar (6%), het derde leerjaar (7%) of het vierde leerjaar (6%). Enkele leerlingen kregen pas vanaf het zesde leerjaar Franse les. Vermoedelijk stroomden deze leerlingen vanuit een ander onderwijssysteem in.

Volgens 47 procent van de leraren vindt er op hun school taalinitiatie plaats voorafgaand aan de start van formeel onderwijs Frans (5e leerjaar). Ongeveer de helft van deze leerkrachten zegt dat dit gebeurt vanaf de derde kleuterklas. De overige leerkrachten geven aan dat taalinitiatie begint vanaf de eerste kleuterklas (4%), de tweede kleuterklas (13%), het eerste leerjaar (13%), het derde leerjaar (13%) of het vierde leerjaar (9%).

Aantal lestijden Frans

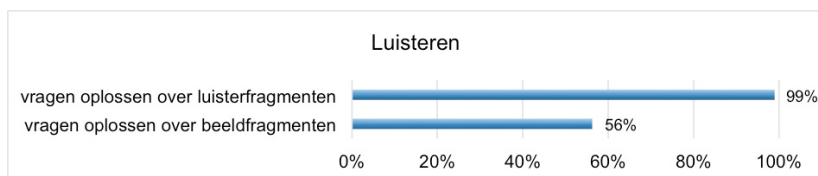
De meeste leerkrachten uit het zesde leerjaar geven aan dat ze tweeënhalf (19%) tot drie (71%) lestijden Frans per week voorzien.

Instructietaal tijdens Franse les

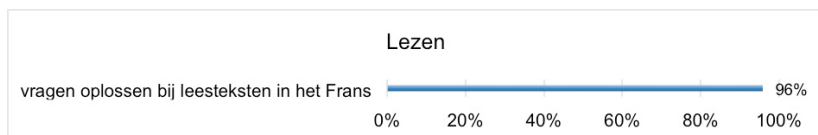
Iets meer dan de helft van de leerkrachten (56%) spreekt tijdens de Franse les evenveel Nederlands als Frans. Ongeveer een vijfde (21%) van de leerkrachten spreekt vooral Frans. Evenveel leerkrachten spreken vooral Nederlands. Slechts een kleine groep van leerkrachten (2%) spreekt uitsluitend Frans.

Activiteiten tijdens de lessen Frans

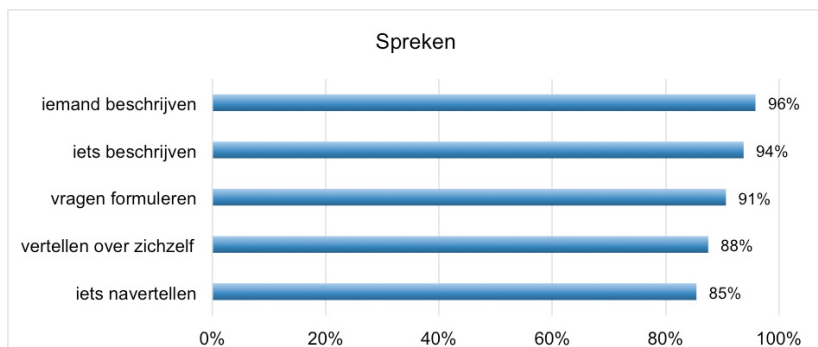
We vroegen aan de leerkrachten in welke mate ze bepaalde activiteiten doen tijdens de lessen Frans. Figuur 3 geeft informatie over de activiteiten voor luisteren. In bijna alle klassen (99%) lossen de leerlingen vragen op over luisterfragmenten. Beeldfragmenten worden duidelijk minder vaak gebruikt. Slechts in iets meer dan de helft van de klassen (56%) laat men de leerlingen vragen oplossen over beeldfragmenten. Voor lezen (Figuur 4) stellen we vast dat leerkrachten in bijna alle klassen vragen laten oplossen bij leesteksten in het Frans. Voor spreken (Figuur 5) blijkt dat leerkrachten in 85% van de klassen iets laten navertellen. De andere activiteiten voor spreken gebeuren in iets meer klassen.

Figuur 3 – Activiteiten luisteren tijdens de lessen Frans

Figuur 4 – Activiteiten lezen tijdens de lessen Frans

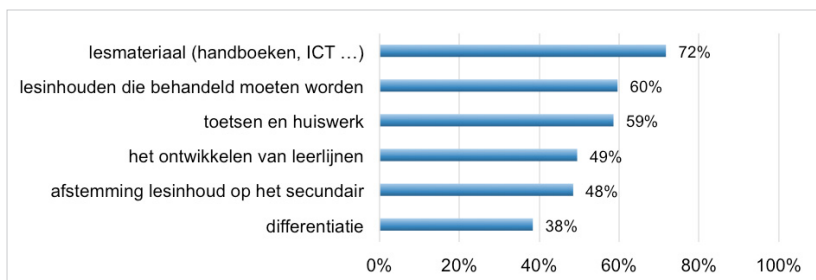
Figuur 5 – Activiteiten spreken tijdens de lessen Frans

Differentiatie

De meeste leerkrachten differentiëren tijdens de lessen Frans. Zo stelt 86 procent van de leerkrachten doelstellingen en verwachtingen bij voor leerlingen met moeilijkheden. Ongeveer zeven leerkrachten op tien stellen hun evaluaties bij in functie van de mogelijkheden van de leerlingen (71%) en stemmen de hoeveelheid werk af op de vaardigheden van de leerlingen (67%). Iets minder dan zes leerkrachten op tien (59%) geven niet alle leerlingen dezelfde opdrachten om in te spelen op de mogelijkheden van de leerlingen.

Afspraken

We vroegen aan de leerkrachten in welke mate in de school afspraken worden gemaakt over bepaalde thema's (Figuur 6). Iets meer dan zeven leerkrachten op tien (72%) zeggen dat op schoolniveau in sterke mate afspraken gemaakt worden over lesmateriaal. Volgens ongeveer zes leerkrachten op tien maakt men op school in sterke mate afspraken over lesinhouden (60%) en toetsen en huiswerk (59%). Ongeveer de helft van leerkrachten geeft dat aan voor het ontwikkelen van leerlijnen (49%) en de afstemming van de lesinhoud op het secundair onderwijs (48%). Slechts een minderheid van de leerkrachten zegt dat er in sterke mate afspraken gemaakt worden over differentiatie (38%).

Figuur 6 – Afspraken op schoolniveau

Werden de eindtermen behandeld?

Op het moment van de peiling waren de meeste eindtermen Frans in nagenoeg alle klassen behandeld. Uitzonderingen hierop waren ET12 over spreken (teksten in een opsomming navertellen) en ET18.4 over mondelinge interactie (in een Frans gesprek vragen om te vertragen, iets te herhalen,...). Deze eindtermen werden in iets meer dan een tiende van de klassen (nog) niet behandeld.

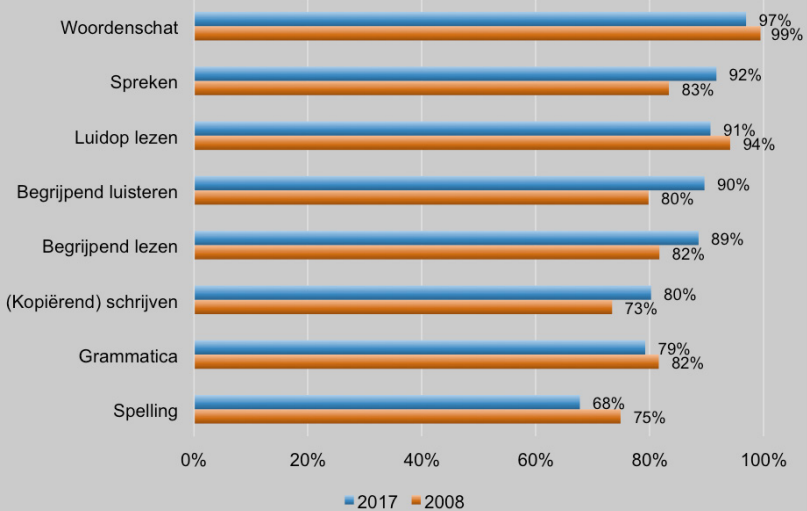
Belang van de domeinen binnen Frans

Nagenoeg alle leerkrachten (97%) vinden woordenschat heel belangrijk. De vaardigheden spreken, luidop lezen, begrijpend luisteren en begrijpend lezen zijn volgens ongeveer negen leerkrachten op tien heel belangrijk. Iets minder leerkrachten hechten veel belang aan kopiërend schrijven (80%) en grammatica (79%). Aan spelling wordt algemeen genomen het minste belang gehecht: voor ongeveer twee derde van de leerkrachten (68%) is dit domein heel belangrijk.

Themabox: belang van de domeinen binnen Frans

We kunnen de resultaten over het belang van de domeinen binnen Frans vergelijken met de resultaten hierover uit de voorgaande peiling in 2008 (Figuur 7). Zo blijkt dat er een duidelijke evolutie is geweest tussen 2008 en 2017. In deze periode zijn minder leerkrachten belang gaan hechten aan de onderdelen woordenschat, grammatica en spelling. Daarnaast zijn er ook minder leerkrachten die luidop lezen heel belangrijk vinden. Meer leerkrachten vinden de vier communicatieve vaardigheden (spreken, begrijpend luisteren, begrijpend lezen en schrijven) belangrijk.

Figuur 7 – Evolutie van het belang van domeinen

Evaluatie Frans

In nagenoeg alle klassen (97%) gebeurt minstens één keer per maand een schriftelijke evaluatie voor het leergebied Frans. Mondelinge evaluatie voor Frans gebeurt in 71 procent van de klassen minstens één keer per maand.

SCHOOLBELEID FRANS

Taalbeleid Frans

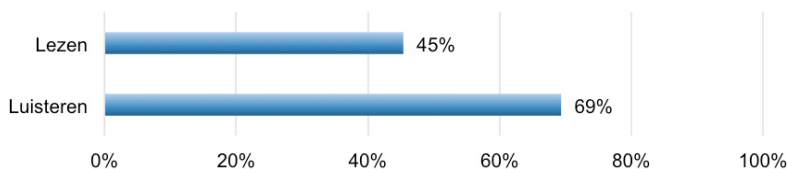
Slechts in een minderheid van de scholen is er op school een taalbeleid voor Frans. Zo zegt slechts iets meer dan een derde van de leerkrachten (35%) dat de school waakt over de taalcompetentie van de leraren voor Frans. Verder zijn er volgens 45 procent van de leerkrachten afspraken over het gebruik van Frans tijdens de lessen Frans. Tot slot geeft iets meer dan de helft van de leerkrachten (52%) aan dat er bij de evaluatie van het taalbeleid aandacht is voor het leergebied Frans.

4. De peilingsresultaten Frans lezen en luisteren

In dit hoofdstuk bespreken we de mate waarin de leerlingen op het einde van het basisonderwijs de eindtermen voor de vaardigheden lezen en luisteren uit het leergebied Frans bereiken. In de eerste plaats presenteren we het percentage leerlingen dat de eindtermen voor Frans bereikt. Daarnaast brengen we in kaart hoe de resultaten van elkaar kunnen verschillen op basis van enkele leerlingkenmerken. Vervolgens gaan we in op de samenhang van de toetsprestaties met een aantal kenmerken van de leerlingen, hun gezin en de school.

HOEVEEL LEERLINGEN BEHEERSEN DE EINDTERMEN? ALGEMEEN RESULTAAT

Voor lezen bereikt iets minder dan de helft van de leerlingen (45%) het minimumniveau (Figuur 8). Voor luisteren slagen bijna zeven leerlingen op tien (69%) hierin.

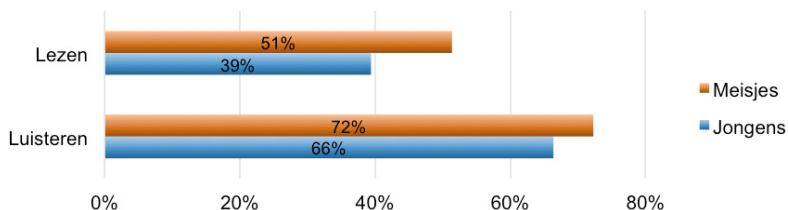
Figuur 8 – Percentage leerlingen dat de eindtermen behaalt

HOEVEEL LEERLINGEN BEHEERSEN DE EINDTERMEN? RESULTATEN PER LEERLINGENGROEP

De algemene resultaten kunnen we nog specifiekere bekijken door de resultaten op te splitsen voor verschillende leerlingengroepen. We gaan de resultaten in de eerste plaats opsplitsen voor jongens en meisjes. Ook voor thuistaal gaan we de resultaten meer in detail bekijken. Ten slotte doen we dit ook voor de socio-economische status (SES) van het gezin.

Geslacht

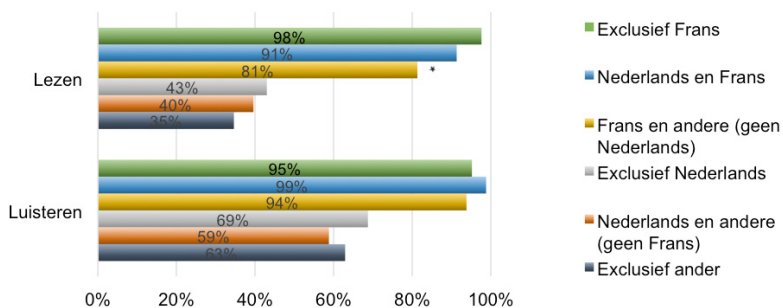
Zowel bij lezen als bij luisteren behalen meisjes vaker de eindtermen dan jongens (Figuur 9). In beide gevallen is het verschil significant. De kloof is groter voor lezen (12%) dan voor luisteren (6%).

Figuur 9 – Percentage leerlingen dat de eindtermen behaalt, opgesplitst naar geslacht

Thuis taal

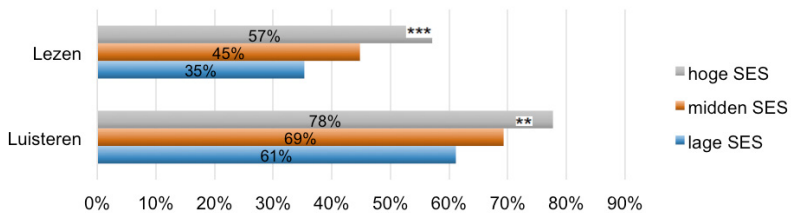
We stellen vast dat leerlingen die thuis Frans spreken, al dan niet in combinatie met een andere taal, een grotere kans hebben om de eindtermen voor lezen en luisteren te behalen dan leerlingen die thuis geen Frans spreken (Figuur 10). De kloof voor lezen is groter dan die voor luisteren.

Figuur 10 – Percentage leerlingen dat de eindtermen behaalt, opgesplitst naar thuistaal

Sociaal-economische status

Ten slotte bekijken we de prestatieverschillen naargelang de SES van het gezin van de leerling. Voor de twee toetsen zien we een gelijkaardig patroon opduiken. Leerlingen uit een gezin met een lage SES behalen minder vaak de eindtermen voor lezen en luisteren dan leerlingen uit een gezin met een gemiddelde SES. Deze laatste groep van leerlingen doet het op hun beurt minder goed dan leerlingen uit een gezin met een hoge SES (Figuur 11). Alle vastgestelde verschillen zijn significant.

Figuur 11 – Percentage leerlingen dat de eindtermen behaalt, opgesplitst naar SES

WAARMEE HANGEN PRESTATIEVERSCHILLEN SAMEN?

Voor een meer zuivere interpretatie van de prestatieverschillen tussen leerlingengroepen is het nodig om onrechtstreekse invloeden van andere kenmerken mee in rekening te brengen. Zo zou je kunnen stellen dat een lagere prestatie van leerlingen met een andere thuistaal gedeeltelijk toe te schrijven is aan een lagere sociaal-economische status van die leerlingen.

Aan de hand van statistische modellen gaan we de samenhang na van een bepaald kenmerk met de toetsprestaties. Wanneer we een samenhang vaststellen wil dit zeggen dat er een verband is tussen het kenmerk en de toetsprestaties. Dit verband kan in twee richtingen werken: het kenmerk (bijvoorbeeld zelfvertrouwen) zorgt voor betere prestaties

of betere prestaties hebben een invloed op het kenmerk (bijvoorbeeld zelfvertrouwen). Een andere mogelijkheid is dat een derde factor invloed heeft op beide kenmerken. We doen dus geen uitspraken over oorzaken, verklaringen voor toetsprestaties.

Bij het onderzoek naar de samenhang van een bepaald kenmerk (bijvoorbeeld sociaal-economische status) zorgen we ervoor dat de leerlingen in andere opzichten aan elkaar gelijk zijn (bijvoorbeeld voor thuistaal). Op die manier kunnen we bijvoorbeeld onderzoeken of leerlingen die sociaal-economisch sterker staan ook beter presteren op de peilingstoetsen als we ze gelijkstellen op het vlak van de thuistaal. Zo kunnen we voor elk kenmerk de unieke samenhang met de prestaties nagaan, rekening houdend met andere kenmerken die van belang kunnen zijn. Bij de samenhang tussen een bepaald kenmerk en de toetsprestaties houden we in dit peilingsonderzoek rekening met de kenmerken vermeld in onderstaande tabel. Anders gezegd: we gaan de samenhang na van een bepaald kenmerk en toetsprestaties wanneer leerlingen gelijk zijn wat betreft de leerling- en schoolkenmerken in Tabel 3. Elke samenhang die we verderop rapporteren moet dan ook op die manier geïnterpreteerd worden.

Doordat we onrechtstreekse invloeden van andere kenmerken in rekening brengen, krijgen we een genuanceerder beeld van de prestatieverschillen tussen leerlinggroepen. Het is daarbij goed mogelijk dat de resultaten die we verder in dit hoofdstuk bespreken niet helemaal gelijk lopen met de resultaten voor verschillende leerlinggroepen wat betreft het behalen van de eindtermen. Het gaat daar immers om prestatieverschillen tussen leerlinggroepen waarbij nog geen rekening gehouden werd met andere achtergrondkenmerken. Het kan gebeuren dat een aanvankelijk groot verschil (bijvoorbeeld voor sociaal-economische status) in deze verdere analyses genuanceerd wordt en minder op de voorgrond treedt.

Tabel 3: *Leerling- en schoolkenmerken waarmee we rekening hielden bij de samenhang tussen achtergrondkenmerken en toetsprestaties*

Leerlingkenmerken	Schoolkenmerken
Geslacht	Schoolgrootte
Leeftijd	Onderwijsnet
Thuistaal	Provincie
Aantal boeken thuis	GOK-concentratiegraad
Leermoeilijkheden	
Sociaal-economische status van het gezin	

Onderstaande tabellen geven telkens aan welke kenmerken significant samenhangen met gemiddeld betere (+) of minder goede (-) toetsprestaties, nadat de kenmerken uit Tabel 3 in rekening zijn gebracht. Bij een witte achtergrond is er weinig samenhang, bij een lichtblauwe achtergrond is de samenhang middelgroot en bij een donkerblauwe groot.² Er werden geen eindtermen getoetst voor actieve woordenschat. Actieve woordenschat maakt een belangrijk onderdeel uit van het leergebied Frans. Bijgevolg rapporteren we voor de volledigheid ook de samenhang tussen de verschillende kenmerken en de prestaties van de leerlingen op de lexicale kennistoets.

Leerlingkenmerken

In Tabel 4 geven we de samenhang tussen een aantal leerlingkenmerken en de toetsprestaties weer.

- » Zowel voor lezen als voor luisteren presteren meisjes beter dan jongens.
- » Leerlingen die voor zitten op leeftijd behalen voor de twee toetsen betere resultaten dan leerlingen die op leeftijd zitten. Leerlingen met één jaar schoolse achterstand doen het telkens minder goed.

² Bij een witte achtergrond ligt de grootte van de samenhang tussen 0 en 1.5. Bij een lichtblauwe achtergrond gaat het om een samenhang tussen 1.5 en 4.0. Bij een donkerblauwe achtergrond is er een samenhang groter dan 4.0.

- » Leerlingen met dyslexie doen het voor beide toetsen minder goed dan leerlingen zonder dyslexie. Hetzelfde stellen we vast voor leerlingen met dyscalculie. Leerlingen met AD(H)D scoren enkel voor luisteren minder goed.
- » Leerlingen die algemeen genomen een meer positieve attitude hebben voor Frans, doen het over de hele lijn beter. Verder behalen leerlingen ook betere resultaten naarmate ze meer overtuigd zijn van het nut van Frans
- » Leerlingen met een hoger academisch zelfconcept, behalen over de hele lijn betere resultaten. Dit geldt zowel voor hun algemene zelfinschatting als voor hun zelfinschatting met betrekking tot hun vaardigheden Frans.
- » Leerlingen die zekerder zijn van zichzelf wanneer ze Frans moeten spreken behalen zowel voor lezen als voor luisteren betere resultaten. Naarmate leerlingen meer onzeker zijn behalen ze minder goede resultaten.
- » Naarmate leerlingen buiten de school (exclusief Frans praten thuis) meer contact hebben met het Frans via personen of media, behalen ze betere resultaten voor luisteren. Als ze al eerder in contact kwamen met het Frans via Franstalige mensen die ze op vakantie ontmoetten, behalen ze betere resultaten voor lezen en luisteren.
- » Wat betreft motivatie tonen de resultaten dat hoe hoger de intrinsieke regulatie van de leerlingen, hoe hoger hun prestaties voor lezen, luisteren en lexicale kennis. Leerlingen die niet gemotiveerd zijn voor school scoren over de hele lijn minder goed.

Tabel 4: Overzicht van leerlingkenmerken die significant samenhangen met betere (+) of minder goede (-) prestaties op lezen, luisteren en lexicale kennis

	LEZEN	LUISTEREN	KENNIS
Meisjes	+	+	+
Leeftijd (t.o.v op leeftijd)			
1 jaar voor	+	+	+
1 jaar achter	-	-	-
> 1 jaar achter			
Leerproblemen			
Dyslexie	-	-	-
Dyscalculie	-	-	-
ADHD		-	-
ASS			
Andere			
Attitude Frans	+	+	+
Nut Frans	+	+	+
Algemeen academisch zelfconcept	+	+	+
Zelfinschatting vaardigheden Frans	+	+	+
Zelfvertrouwen			
Vertrouwen	+	+	+
Onzekerheid	-	-	-
Contact met Frans			
Personen		+	
Media		+	+
Op vakantie	+	+	+
Motivatie			
Amotivatie	-	-	-
Intrinsieke regulatie	+	+	+

Gezinskenmerken

In Tabel 5 geven we de samenhang tussen een aantal kenmerken van het gezin van de leerling en de toetsprestaties weer.

- » De sociaal-economische status van het gezin van de leerlingen hangt samen met hun prestaties: naarmate de sociaal-economische status van het gezin gunstiger is, presteren de leerlingen beter op alle toetsen.
- » Met betrekking tot de relatie tussen thuistaal en leerlingprestaties, tonen de resultaten dat leerlingen die thuis Frans spreken beter presteren dan leerlingen die thuis exclusief Nederlands spreken. Verder stellen we vast dat anderstalige leerlingen die thuis geen Frans of Nederlands spreken over de hele lijn beter presteren dan leerlingen die thuis enkel Nederlands praten.
- » Het cultureel kapitaal van het gezin, gemeten aan de hand van het aantal boeken thuis, hangt samen met de toetsresultaten. Leerlingen met meer boeken thuis behalen namelijk betere resultaten.
- » Leerlingen uit een gezin met een hoog cognitief stimulerend thuisklimaat (waar de ouders boeken, kranten en tijdschriften lezen, bezig zijn met cultuur, met hun kinderen praten over de actualiteit, ...) doen het beter voor lezen, luisteren en woordenschat.
- » Wanneer hun ouders een positievere houding hebben ten opzichte van Frans, doen leerlingen het over de hele lijn beter.

Tabel 5: Overzicht van gezinskenmerken die significant samenhangen met betere (+) of minder goede (-) prestaties op vlak van lezen, luisteren en lexicale kennis

	LEZEN	LUISTEREN	KENNIS
SES	+	+	+
Thuisstaal (t.o.v. uitsluitend Nederlands)			
Frans	+	+	+
Nederlands en Frans	+	+	+
Nederlands en andere			
Frans en andere	+	+	+
andere	+	+	+
Aantal boeken thuis (t.o.v. 0 tot 10)			
11 - 25			
26 - 100		+	+
101 - 200	+	+	+
Meer dan 200	+	+	+
Cognitief stimulerend thuisklimaat	+	+	+
Attitude ouders Frans	+	+	+

Leerkracht- en schoolkenmerken

- » We vinden geen systematische verschillen in de prestaties van de leerlingen naargelang het geslacht of de ervaring van de leerkracht.
- » Leerlingen uit het gemeenschapsonderwijs behalen minder goede resultaten voor luisteren en woordenschat. Voor lezen stellen we dit niet vast.
- » Naarmate het percentage GOK-leerlingen (concentratiegraad) in de school groter is, doen de leerlingen het minder goed op de kennistoets. Voor lezen en luisteren werd er geen relatie vastgesteld.

- » Wanneer de leerkracht vooral Frans spreekt tijdens de Franse les behalen de leerlingen betere resultaten voor lezen dan wanneer de leerkracht evenveel Frans als Nederlands spreekt.
- » Verder is ook taalinitiatie gerelateerd aan de kans die leerlingen hebben om de eindtermen voor Frans te bereiken. Meer specifiek halen leerlingen een hogere score op de toets voor lezen en luisteren wanneer ze op een school zitten die vanaf het eerste leerjaar taalinitiatie Frans aanbiedt.
- » De attitude van de leerkracht ten opzichte Frans hangt niet samen met de resultaten van de leerlingen. Hetzelfde geldt voor de mate waarin leraren zich zelfverzekerd voelen om Frans te geven. Daarnaast blijkt dat leerlingen die bij een leraar zitten die plezier beleeft aan het geven van Frans beter presteren op de lexicale kennistoets.

Tabel 6: *Overzicht van leerkracht- en schoolkenmerken die significant samenhangen met betere (+) of minder goede (-) prestaties op vlak van lezen, luisteren en lexicale kennis*

	LEZEN	LUISTEREN	KENNIS
Vrouwelijke leerkracht			
Ervaring			
Onderwijsnet (t.o.v. Vrij gesubsidieerd onderwijs)			
Officieel gesubsidieerd onderwijs			
Gemeenschapsonderwijs		-	-
Concentratiegraad GOK-II.			-
Vooral Frans gesproken tijdens les	+		
Taalinitiatie op school (t.o.v. geen taalinitiatie)			
Vanaf kleuterklas			
Vanaf eerste leerjaar	+	+	
Vanaf derde leerjaar			
Vanaf vierde leerjaar			
Attitude over gebruik van Frans			
Plezier lesgeven Frans			+
Zelfzekerheid lesgeven Frans			

5. Praktische proef spreken

In dit hoofdstuk bespreken we het verloop en de resultaten van de praktische proef voor spreken. Bij een praktische proef toetsen we enkele eindtermen in de diepte met een aantal exemplarische opdrachten die aansluiten bij de leefwereld van de doelgroep. We maken hierbij een belangrijke kanttekening. Door het beperkte aantal opdrachten, ingebed in heel concrete contexten, kunnen we op basis van een praktische proef geen veralgemenende uitspraken doen over het al dan niet bereiken van eindtermen.

De praktische proef bij deze peiling bestaat uit vijf opdrachten, met aansluitend een inleiding en een slot. Aan de hand van deze opdrachten toetsten we twee eindtermen over spreken en twee eindtermen over mondelinge interactie. Tabel 7 geeft een globaal overzicht van de inhoud van de praktische proef.³ Verderop in dit hoofdstuk gaan we dieper in op de afname en beschrijving van de verschillende opdrachten. Tot slot rapporteren we op een beschrijvend niveau of de leerlingen over de vaardigheden, onderliggend aan de getoetste eindtermen, beschikken.

Tabel 7: *Overzicht van de eindtermen die getoetst worden met de opdrachten van de praktische proef*

Eindterm	Omschrijving	Opdracht
Spreken		
ET12	met een vorm van ondersteuning informatieve en narratieve teksten in de vorm van een opsomming kunnen navertellen	Affiche
ET13	met een vorm van ondersteuning een gebeurtenis, een verhaal, iets of iemand in de vorm van een opsomming kunnen beschrijven	Figuurbeschrijving Zoek de verschillen
Mondelinge interactie		
ET16	kunnen deelnemen aan een gesprek door: vragen, antwoorden en uitspraken te begrijpen; erop te reageren;	Vraaggesprek
	zelf vragen te stellen, antwoorden te geven en uitspraken te doen	Wie is het
ET17	gebruik kunnen maken van elementaire omgangsvormen	Begroeting en afsluiting

³ Indien een deel van de eindterm doorstreept is, komt dit deel niet in de betreffende toets aan bod

BESCHRIJVING EN AFNAME VAN DE OPDRACHTEN

Alvorens in te gaan op de beschrijving en afname van de specifieke opdrachten, geven we eerst een overzicht van de algemene afnamecondities. Alle toetsassistenten namen de praktische proef op een gestandaardiseerde manier af. Ze konden daarbij terugvallen op een gedetailleerde leidraad die het volgende afnamepatroon voor de vijf opdrachten omvatte:

1. De toetsassistent leest een uitgeschreven, Nederlandstalige instructie voor
2. De toetsassistent gaat na of de leerling de opdracht begrepen heeft
3. Indien nodig herhaalt de toetsassistent de opdracht
4. De toetsassistent neemt de spreekopdracht daadwerkelijk af

Hieronder beschrijven we het afnameverloop van de praktische proef. Meer specifiek omschrijven we de verschillende opdrachten van de praktische proef in volgorde van afname.

Begroeting

Bij de start van de praktische proef groette de toetsassistent de leerling in het Frans. Vervolgens voorzag hij/zij een korte pauze waarin de leerling spontaan kon teruggroeten.

Vraaggesprek

Na de begroeting stelde de toetsassistent aan de leerlingen vijf gestandaardiseerde vragen, waarop de leerling in het Frans moest antwoorden:

1. Comment tu t'appelles?
2. Tu as quel âge?
3. C'est quand ton anniversaire?
4. Qui habite chez toi à la maison?
5. Quels sont tes hobbies?

Affiche

Voor de opdracht affiche ontwierpen we een affiche van een fictief schoolfeest (Figuur 12). Deze affiche bevatte informatie over het onderwerp, het tijdstip, de locatie, de activiteiten van het schoolfeest en de maaltijden die er te verkrijgen zijn.

De toetsassistent las een Franse tekst voor waarin werd uitgelegd welke informatie op de affiche stond. Hij/zij duidde daarbij voor elk element op de affiche aan waar de betrokken informatie stond. Daarna moesten de leerlingen deze informatie, eveneens in het Frans, herhalen. De affiche was hierbij een visuele ondersteuning voor de leerling.

Figuur 12 – Visuele ondersteuning opdracht affiche

Figuurbeschrijving

Bij de opdracht figuurbeschrijving kregen de leerlingen een prent met drie figuren (Figuur 13). De leerlingen moesten twee figuren in het Frans beschrijven. Ter voorbeeld en ondersteuning somt de toetsassistent eerst de kenmerken van een eerste figuur op die op de prent staat: hij/zij vertelt iets

over de kledij, het haar, het huisdier... Nadien beschrijven de leerlingen op een soortgelijke manier de kenmerken van de twee andere figuren op de prent.

Figuur 13 – Prent figuurbeschrijving

Vijf verschillen benoemen

Bij de opdracht 'vijf verschillen benoemen' kreeg de leerling twee prenten die er op het eerste zicht identiek uitzagen (Figuur 14). Toch waren er vijf duidelijke verschillen. De leerling kreeg 30 seconden de tijd om deze verschillen aan te duiden. Indien nodig duidde de toetsassistent de ontbrekende verschillen aan. Wanneer alle verschillen aangekruist waren, werd aan de leerling gevraagd om de verschillen in het Frans te beschrijven. Bij deze opdracht kregen de leerlingen geen voorbeeld.

Figuur 14 – Prenten vijf verschillen benoemen

Wie is het

Bij de opdracht 'wie is het' kregen de leerlingen een blad voor zich met zeven jongens met telkens zes kenmerken zoals vervoersmiddel, woonplaats en lievelingseten (Figuur 15). De bedoeling was om te achterhalen welke jongen gezocht werd. Door de juiste vragen te stellen naar deze kenmerken komen de leerlingen te weten welke jongen uit het spel er bedoeld wordt. Om te vermijden dat het een aflees- of vertaal oefening zou worden, werd er ondersteuning geboden door middel van symbolen en pictogrammen.

NAAM:							
Vervoersmiddel naar school?							
Woonplaats?	Toulouse	Marseille	Marseille	Marseille	Marseille	Toulouse	Marseille
Lievingseten?							
Vakantie-periode?	5 - 15/08	5 - 15/07	5 - 15/07	5 - 15/08	5 - 15/07	5 - 15/08	5 - 15/08
Aantal zussen?							
Telefoon-nummer?	05 34 25 41 02	04 91 65 55 31	04 91 56 21 05	04 91 65 23 51	04 91 20 10 64	05 34 26 52 41	04 91 68 52 62

Figuur 15 – Informatieblad wie is het

Afsluiting

Bij het einde van de praktische proef nam de toetsassistent afscheid. Vervolgens voorzag hij/zij een korte pauze waarin de leerling spontaan kon teruggroeten.

RESULTATEN OP DE PRAKTISCHE PROEF

In dit onderdeel worden de resultaten van de leerlingen op de praktische proef besproken. De resultaten van de vijf opdrachten werden op een globale en analytische manier beoordeeld. Bij de globale beoordeling gaf de beoordelaar aan in welke mate de leerling het communicatieve doel behaalde door de opdracht tot een goed einde te brengen. Dit communicatieve doel werd telkens afgeleid van de eindtermen. Na de globale beoordeling volgde een analytische beoordeling. Tijdens de analytische beoordeling werd nagegaan in welke mate de antwoorden van de leerlingen volledig in het Frans, inhoudelijk correct en vormelijk correct waren. Daarnaast bespreken we de beheersing van de elementaire omgangsvormen van de leerlingen. In de eerste vijf delen van de resultaten bespreken we de prestaties van alle leerlingen. In het laatste deel wordt informatie gegeven over de prestaties van specifieke groepen van leerlingen over de verschillende opdrachten heen.

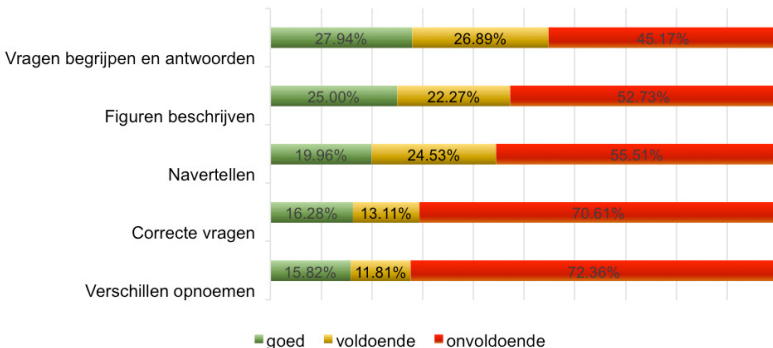
Resultaten globale beoordeling vijf opdrachten

Bij de globale beoordeling ging de beoordelaar na of de leerling de spreekopdracht tot een goed einde bracht. Tabel 8 toont per opdracht het criterium dat bij de globale beoordeling op een vijfpuntenschaal (1=sterk onvoldoende tot 5=zeer goed) werd gescoord. In feite gaat het telkens om een globaal oordeel over het behalen van de eindterm. Voor de rapportage werd de codering omgezet naar de drie categorieën goed-voldoende-onvoldoende.

Tabel 8: Globale beoordeling van de praktische proef

Getoetste ET	Opdracht	Globale criteria
ET 12: met een vorm van ondersteuning informatieve en ~~narratieve teksten~~ in de vorm van een opsomming kunnen navertellen	Affiche	gegeven informatie navertellen
ET 13: met een vorm van ondersteuning ~~een gebeurtenis, een verhaal~~ , iets of iemand in de vorm van een opsomming kunnen beschrijven	Figuurbeschrijving	twee gegeven figuren correct beschrijven
	Vijf verschillen benoemen	bij twee gegeven prenten vijf verschillen opnoemen.
ET16: kunnen deelnemen aan een gesprek door: <ul style="list-style-type: none"> vragen, antwoorden en ~~uitspraken~~ te begrijpen; erop te reageren; zelf vragen te stellen, antwoorden te geven en uitspraken te doen 	Vraaggesprek	vragen begrijpen en een antwoord geven
	Wie is het	correcte vragen te stellen om tot een juiste oplossing te komen

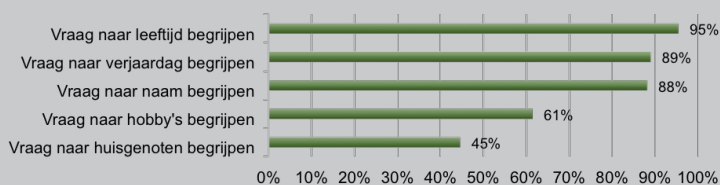
Uit Figuur 16 blijkt dat iets meer dan de helft van de leerlingen voldoende (27%) of goed (28%) vragen kan begrijpen en beantwoorden. Iets minder dan de helft van de leerlingen kan op basis van een voorbeeld voldoende (22%) of goed (25%) figuren beschrijven en gegeven informatie van een affiche aan de hand van een opsomming voldoende (25%) of goed (20%) navertellen. Wanneer leerlingen vragen moeten stellen om tot een oplossing te komen, lukt dit bij minder dan drie leerlingen op tien voldoende (13%) of goed (16%). Gelijkaardige resultaten vinden we wanneer leerlingen een situatie dienen te beschrijven door vijf verschillen op te noemen.

Figuur 16 – Resultaten globale beoordeling

Themabox: vragen begrijpen vraaggesprek

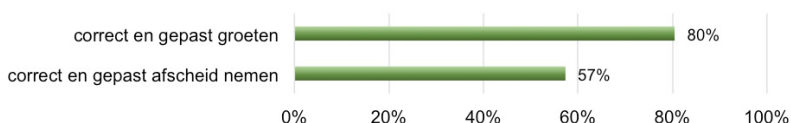
De globale, eerste indruk van de beoordelaars was dat iets meer dan de helft van de leerlingen (55%) de vragen uit het vraaggesprek kon begrijpen en beantwoorden. Wanneer we echter kijken naar de mate waarin de leerlingen elk van de afzonderlijke vragen begrijpen (Figuur 17), krijgen we een meer genuanceerd beeld. De meeste leerlingen begrijpen de vragen naar hun leeftijd (95%), hun verjaardag (89%) en hun naam (88%) wel. Bij de vragen naar hobby's en huisgenoten slagen echter heel wat minder leerlingen (respectievelijk 61% en 45%) hierin.

Figuur 17 – Resultaten analytisch oordeel vragen begrijpen vraaggesprek

Beheersing elementaire omgangsvormen

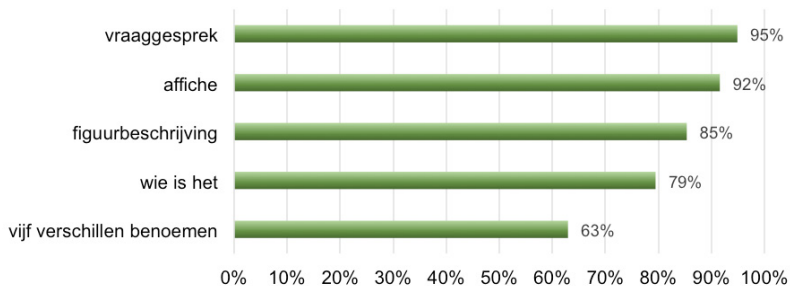
De beoordelaars analyseerden de spontane reacties van de leerlingen op de begroeting en het afscheid van de toetsassistent. Aan de leerlingen werd niet uitdrukkelijk op voorhand gevraagd om te groeten en afscheid te nemen. Uit hun beoordelingen blijkt dat acht leerlingen op tien op een correcte en gepaste manier groeten (Figuur 18). Bij het afscheid nemen zeggen echter heel wat leerlingen (35%) niets. Uiteindelijk neemt 57 procent van de leerlingen op een correcte en gepaste manier afscheid.

Figuur 18 – Resultaten beheersing elementaire omgangsvormen

Resultaten analytische beoordeling: volledig in het Frans

Bij elk van de opdrachten gingen de beoordelaars na of de antwoorden van de leerlingen in het Nederlands, deels in het Frans of volledig in het Frans waren. Bij de rapportage zullen we focussen op het percentage leerlingen dat volledig in het Frans antwoordde. Algemeen genomen zijn 82 procent van de antwoorden die de leerlingen gaven volledig in het Frans. Figuur 19 toont dat er echter ook verschillen zijn tussen de opdrachten. Bij de opdrachten vraaggesprek en affiche zijn de meeste antwoorden volledig in het Frans (respectievelijk 95% en 92%). Dit is in mindere mate het geval voor de opdrachten figuurbeschrijving en wie is het, waarbij respectievelijk 85 procent en 79 procent van de antwoorden volledig in het Frans wordt gegeven. Bij de opdracht vijf verschillen benoemen ondervinden de leerlingen de meeste moeilijkheden om volledig in het Frans te antwoorden. Bij deze opdracht werd 63 procent van de antwoorden van de leerlingen volledig in het Frans gegeven.

Figuur 19 – Resultaten volledig in het Frans

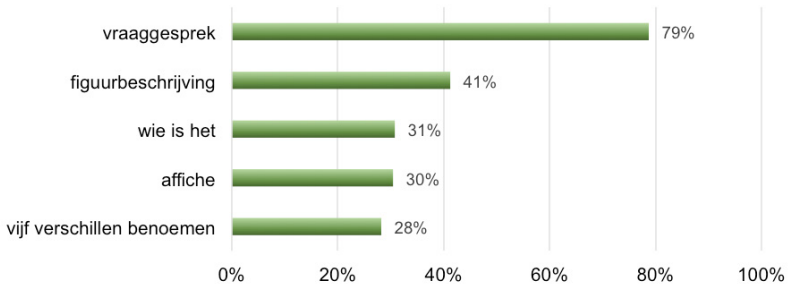
Resultaten analytische beoordeling: inhoudelijke correctheid

De beoordelaars gingen ook na of de antwoorden die leerlingen tijdens de vijf opdrachten gaven al dan niet inhoudelijk correct waren. Tabel 9 geeft per opdracht voorbeelden van inhoudelijk correcte en inhoudelijk niet-correct antwoorden. Inhoudelijk correcte antwoorden hoeven vormelijk niet correct te zijn. Zo kan een antwoord waarbij een verkeerd lidwoord wordt gebruikt (vb. la livre n'est pas sur la bureau) inhoudelijk correct zijn.

Tabel 9: Voorbeelden van inhoudelijke correcte en incorrecte antwoorden van de leerlingen

Opdracht	Deelaspect opdracht	Inhoudelijk niet correct of onvolledig	Inhoudelijk correct en volledig
Affiche	De leerling vertelt na wanneer het schoolfeest is.	Dimanche ... vingt-quatre et six.	La fête a dimanche à vingt-cinq juin.
Figuurbeschrijving	De leerling beschrijft de kleding van figuur 2.	Elle porte un t-shirt vert et un robe gris.	Elle porte un t-shirt vert et un jupe gris.
Vijf verschillen benoemen	Het boek ligt onder de tafel.	Le livre est dans la bureau.	La livre n'est pas sur la bureau.
Vraaggesprek	De leerling zegt zijn leeftijd.	J'ai deux ans.	J'ai onze ans.
Wie is het	Vraag naar lievelingseten	Tu aimes manger?	Il mange des poissons?

Over de vijf opdrachten heen blijkt slechts 40 procent van de leerlingen inhoudelijk correcte antwoorden te geven. Verder zijn er ook verschillen tussen de opdrachten (Figuur 20). Bij de opdracht vraaggesprek antwoorden leerlingen duidelijk vaker inhoudelijk correct dan bij de andere opdrachten.

Figuur 20 – Resultaten inhoudelijke correctheid

Resultaten analytische beoordeling: vormelijke correctheid

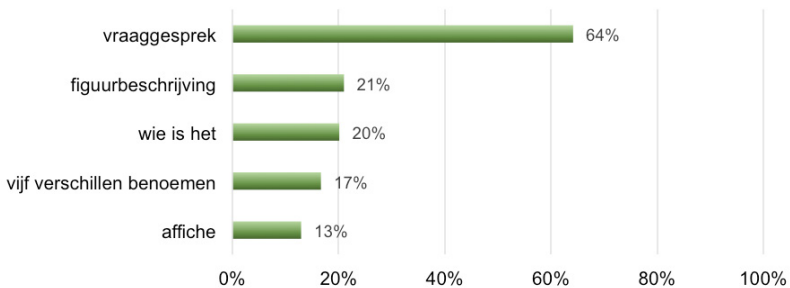
De antwoorden van de leerlingen werden ook beoordeeld op vormelijke correctheid. Bij de opdrachten affiche, figuurbeschrijving, vijf verschillen benoemen en wie is het gaven de beoordelaars aan of leerlingen antwoordden met een enkel woord of woordgroep, een niet-correcte zin of een correcte zin. Bij deze opdrachten beschouwden we enkel correcte zinnen als vormelijk correcte antwoorden. Bij de opdracht vraaggesprek werd gezien de aard van de opdracht bijkomend een onderscheid gemaakt tussen correct gebruik van een enkel woord of een woordgroep en niet correct gebruik hiervan. Voor deze opdracht beschouwden we zowel correcte woorden of woordgroepen als correcte zinnen als vormelijk correct. Tabel 10 geeft per opdracht voorbeelden van vormelijk correcte en vormelijk incorrecte antwoorden gegeven door de leerlingen. Vormelijk correcte antwoorden hoeven niet noodzakelijk inhoudelijk correct te zijn.

Tabel 10: Voorbeelden van vormelijk correcte en incorrecte antwoorden van de leerlingen

Opdracht	Deelaspect opdracht	Vormelijk niet correct	Vormelijk correct
Affiche	De leerling vertelt het begin- en einduur en de activiteiten na	On va faire à match de football et la musique à quinze à dix-sept heures.	Je joue un match de foot.
Figuurbeschrijving	De leerling beschrijft de kleding van figuur 2.	Il porte une pull violette et les pantalons rouges.	Il porte un pull et un pantalon rouge.
Vijf verschillen benoemen	De bal ligt achter de stoel	Le balle, c'est derrière.	Le ballon est là et pas là.
Vraaggesprek	De leerling zegt zijn naam.	Ma nom est Maxime.	Je m'appelle Azra.
Wie is het	Vraag naar telefoonnummer	Ces téléphones sont zéro quatre nonante-un vingt dix quatre-vingt-quatre.	Quel est son numéro de téléphone?

Figuur 21 toont dat 64 procent van de leerlingen bij een vraaggesprek kan antwoorden met een correct woord, een correcte woordgroep of een correcte zin. Bij de andere opdrachten zijn de resultaten voor vormcorrectheid minder goed. Bij deze opdrachten dienden de leerling met een correcte zin te antwoorden.

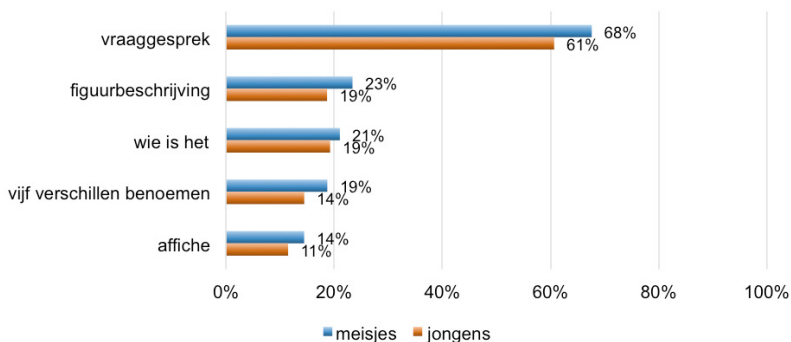
Figuur 21 – Resultaten vormelijke correctheid

Resultaten van de praktische proef voor specifieke leerlinggroepen

Hieronder bespreken we in welke mate er verschillen zijn tussen groepen van leerlingen in functie van bepaalde leerling-, school-, of leerkrachtkenmerken. We bekijken deze verschillen telkens voor de globale beoordeling, de beheersing van de elementaire omgangsvormen en de analytische beoordelingen. Voor de globale beoordeling zal telkens gekeken worden naar het aantal leerlingen dat minstens een voldoende haalde.

Geslacht

Bij alle spreekopdrachten maken meisjes een iets betere globale indruk dan jongens (Figuur 22). De kloof tussen jongens en meisjes is het grootst voor het begrijpen en antwoorden van vragen.

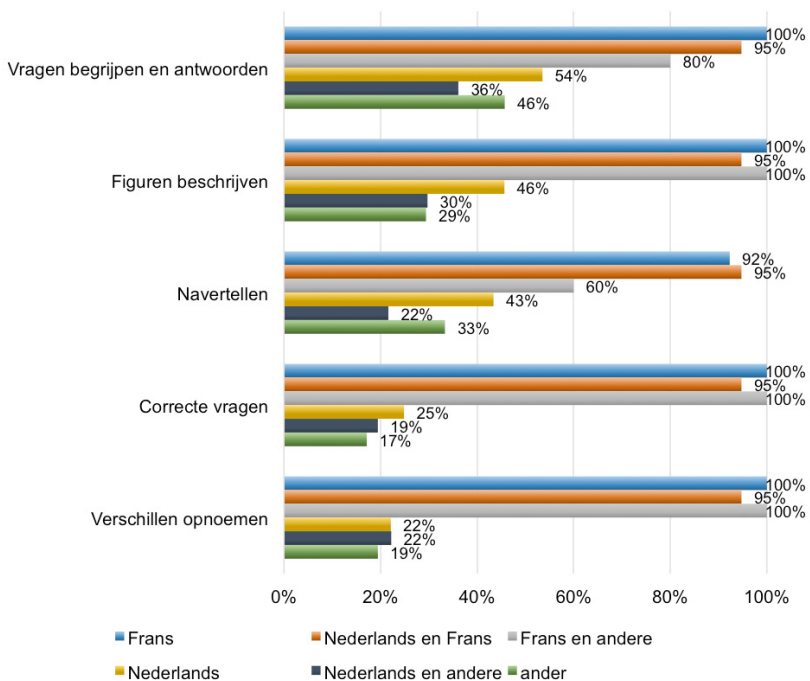
Figuur 22 – Resultaten globale indruk opgesplitst naar geslacht

De resultaten voor de aspecten die analytisch beoordeeld werden liggen in de dezelfde lijn als de resultaten voor de globale beoordeling. Ook op het vlak van het gebruik van het Frans, inhoudelijke correctheid en vormelijke correctheid behalen de meisjes iets betere resultaten dan de jongens.

Met betrekking tot elementaire omgangsvormen stellen we deze tendens niet over de hele lijn vast. Bij het begin van de praktische proef doen meisjes het duidelijk beter: ze groeten duidelijk vaker op een spontane manier dan jongens (90% t.o.v. 70%). Bij het einde van de praktische proef blijken jongens en meisjes echter even vaak correct en gepast afscheid te nemen.

Thuis taal

Figuur 23 toont dat leerlingen die thuis Frans spreken, al dan niet in combinatie met het Nederlands of een andere taal er vaker in slagen om het communicatieve doel te bereiken. Bij het opnoemen van verschillen en het stellen van correcte vragen is de kloof met de leerlingen die thuis geen Frans spreken het grootst.

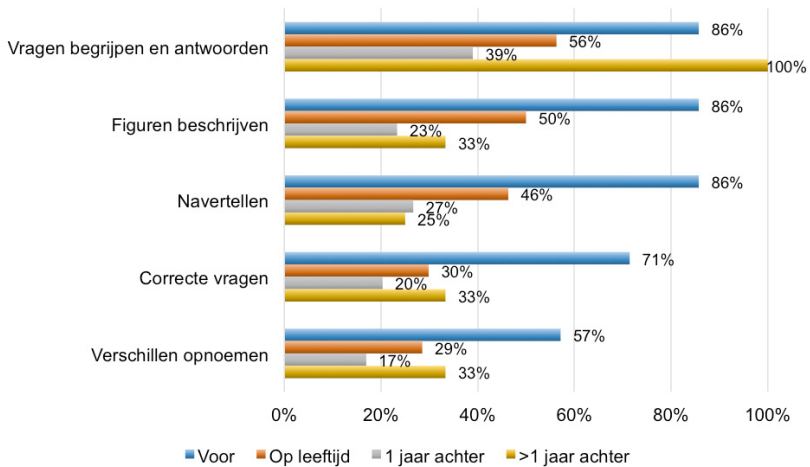
Figuur 23 – Resultaten globale indruk opgesplitst naar thuistaal

Wat betreft elementaire omgangsvormen zijn er eveneens verschillen tussen leerlingen die Frans als thuistaal hebben en leerlingen die thuis geen Frans praten. Deze verschillen zijn wel minder uitgesproken dan bij de resultaten voor de globale beoordeling.

Verder blijkt dat nagenoeg alle leerlingen die thuis Frans spreken, al dan niet in combinatie met een andere taal, iets vaker volledig in het Frans antwoorden. Ook antwoorden leerlingen die thuis Frans spreken vaker inhoudelijk correct. Voor vormelijke correctheid zijn het vooral de leerlingen die exclusief Frans praten die zich onderscheiden. Ze antwoorden niet alleen vaker vormelijk correct dan leerlingen die Frans niet als thuistaal hebben, maar ook dan leerlingen die thuis Frans in combinatie met Nederlands of een andere taal spreken.

Schoolse achterstand

Uit Figuur 24 blijkt dat leerlingen die voor zijn op leeftijd vaker een goede globale beoordeling krijgen dan leerlingen die op leeftijd zitten. Daarnaast zien we dat leerlingen met schoolse achterstand het minder goed doen dan leerlingen die op leeftijd zitten. De resultaten van leerlingen met meer dan één jaar schoolse achterstand liggen op het eerste zicht niet in deze lijn. Deze groep bestaat slechts uit vier leerlingen, wat de kans vergroot dat de resultaten van deze groep sterk afhankelijk zijn van het toeval.

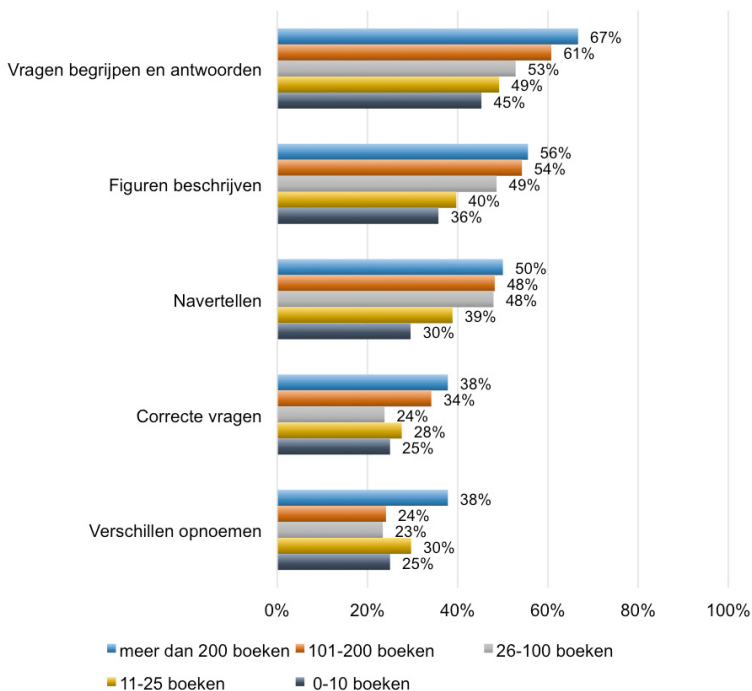

Figuur 24 – Resultaten globale indruk opgesplitst naar schoolse achterstand (leeftijd)

Voor de beheersing van de elementaire omgangsvormen zijn de verschillen minder uitgesproken dan bij de globale beoordeling. Ook voor de mate waarin leerlingen volledig in het Frans antwoorden stellen we niet over de hele lijn verschillen vast in functie van schoolse achterstand. Voor de opdrachten vraaggesprek en wie is het zijn er namelijk nauwelijks verschillen in functie van schoolse achterstand. Voor inhoudelijke correctheid en vormelijke correctheid stellen we wel opnieuw dezelfde trend vast als bij de resultaten voor de globale beoordeling.

Cultureel kapitaal

Uit Figuur 25 kunnen we afleiden dat leerlingen die thuis meer boeken hebben, betere resultaten behalen voor de globale beoordeling. Bij de opdrachten over vragen begrijpen en antwoorden, figuren beschrijven en navertellen is het patroon duidelijker aanwezig dan bij de opdrachten over correcte vragen en verschillen opnoemen.

Figuur 25 – Resultaten globale indruk opgesplitst naar cultureel kapitaal

Ook voor het gebruik van het Frans, inhoudelijke correctheid en vormelijke correctheid stellen we vast dat leerlingen beter presteren naarmate ze thuis meer boeken hebben. Voor de beheersing van elementaire omgangsvormen stellen we dit patroon niet vast.

Zelfverzekerdheid leerkracht lesgeven Frans

Voor de globale beoordelingen gingen we in een aantal bijkomende analyses na of leerlingen vaker een voldoende of goed behalen wanneer hun leerkracht zich meer zelfzeker voelt om Frans te geven. Uit de resultaten blijkt dat dit enkel het geval is voor het stellen van correcte vragen om tot een juiste oplossing te komen. Voor de andere globale beoordelingen stellen we dit niet vast.

6. Inhoudelijke duiding toetsprestaties

Om inzicht te krijgen in de concrete inhoud van de toetsen en het beheersingsniveau van de leerlingen, bespreken we een aantal voorbeeldopgaven. Slechts een beperkt aantal opgaven wordt vrijgegeven. Zo kunnen we opgaven die niet werden gebruikt opnieuw gebruiken bij een herhalingspeiling⁴. Op die manier kunnen we beide afnames aan elkaar koppelen en de evolutie van de resultaten over de jaren heen in kaart brengen. Omwille van de gewijzigde eindtermen kunnen de resultaten van deze peiling niet worden gekoppeld aan de resultaten van de voorgaande peiling Frans van 2008.

We hebben de opgaven zo gekozen dat ze het bereik in moeilijkheidsgraad van de toets weerspiegelen. De moeilijkheidsgraad van de opgaven bepalen we op basis van de prestaties van de leerlingen op elke opgave: hoe meer leerlingen een opgave juist oplossen, hoe lager de moeilijkheidsgraad van de opgave. Per toets presenteren we de voorbeeldopgaven van gemakkelijk naar moeilijk. Bij elke voorbeeldopgave vermelden we bovendien of het om een basisopgave of een bijkomende opgave gaat. Basisopgaven corresponderen met het minimumniveau van de eindtermen. Deze opgaven zijn gemakkelijker dan de toetsnorm die deskundigen uit het onderwijsveld bepaalden (zie Hoofdstuk 1). Basisopgaven moeten de leerlingen dus beheersen. Bijkomende opgaven gaan verder dan het minimumniveau. De bijkomende opgaven moeten de leerlingen (nog) niet beheersen.

De inhoudelijke duiding rapporteren we voor elke schriftelijke toets afzonderlijk. Bij de bespreking onderscheiden we telkens twee delen. In het eerste deel bespreken we alle voorbeeldopgaven afzonderlijk. Dat gebeurt op basis van de inhoud die in de opgave aan bod komt. Verder geven we voor elke opgave aan hoeveel procent van de leerlingen de voorbeeldopgave juist oplost (vetgedrukt) en hoeveel procent van de leerlingen kiest voor een specifieke afleider in het geval van een meerkeuzevraag. Bij de meerkeuzevragen noteren we ook hoe vaak de leerlingen een bepaald antwoordalternatief hebben gekozen.

---

⁴ Een herhalingspeiling is een peiling die een bepaald leergebied en dezelfde eindtermen opnieuw als focus neemt.

In het tweede deel worden de vijf voorbeeldopgaven op de meetschaal voorgesteld (zie Figuur 35 voor lezen en Figuur 36 voor luisteren). Aan de hand van deze figuren beschrijven we of de voorbeeldopgaven niet, voldoende of goed worden beheerst door leerlingen die zich op een bepaalde plaats in de leerlingengroep (plaats op de meetschaal) bevinden. Daarbij besteden we zowel aandacht aan leerlingen die laag presteren als aan leerlingen die hoog presteren op de toetsen in vergelijking met hun medeleerlingen. Door deze koppeling met specifieke voorbeeldopgaven krijgen we een zicht op wat leerlingen met een verschillend vaardigheidsniveau concreet onder de knie moeten hebben.

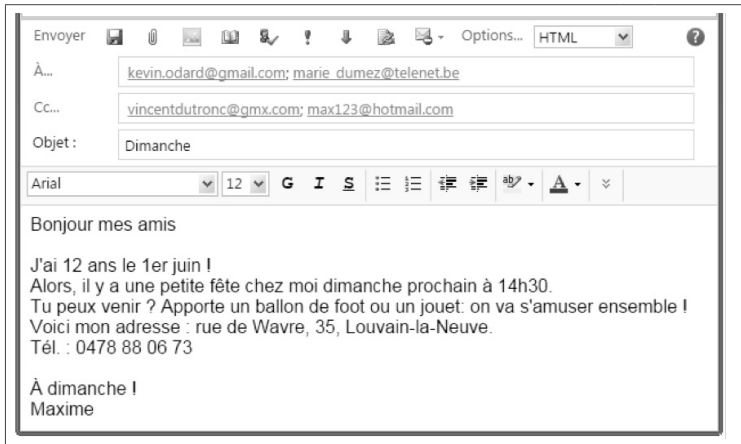
LEZEN

Voorbeeldopgaven

In de schriftelijke toets lezen werden 4 eindtermen getoetst (Tabel 1). Meer specifiek bevat de toets opgaven waarin we peilen of leerlingen beschrijvend het onderwerp kunnen bepalen (Eindterm 5), de hoofdgedachte kunnen achterhalen (Eindterm 6), de gedachtegang kunnen volgen (Eindterm 7) en de gevraagde informatie kunnen selecteren (Eindterm 8). De beheersing van deze vier eindtermen werd getoetst in verschillende soorten teksten (informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire). In totaal werden 21 items afgenomen om de eindtermen lezen te toetsen. Hieronder presenteren we de vijf voorbeelditems die zullen worden gebruikt voor de inhoudelijke duiding van de peilingsresultaten lezen.

VOORBEELDOPGAVE 1

Maxime stuurt een e-mail naar zijn vrienden.

Waarvoor heeft Maxime dit berichtje geschreven?

- A om iemand te bedanken
- B om iemand te feliciteren
- C om iemand uit te nodigen
- D om zijn nieuw adres door te geven

Duid aan op het antwoordformulier.

Getoetste eindterm: 5 - het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten

Tekstsoort: prescriptieve tekst

Percentage correct: A: 1%, B: 2%, **C: 88%**, D: 8%

Soort opgave: Basisopgave

VOORBEELDOPGAVE 2

Je bent op kamp en de leiding leert je dit liedje.

Wat moet je doen als je dit zingt?

- A knippen met je ogen
- B iemand aanwijzen
- C je neus aanraken
- D je naam zeggen

Duid aan op het antwoordformulier.

Getoetste eindterm: 6 - de hoofdgedachte achterhalen in informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten

Tekstsoort: artistiek-literaire tekst

Percentage correct: A: 5%, B: 4%, C: 10%, **D: 81%**

Soort opgave: basisopgave

VOORBEELDOPGAVE 3

Je bent in Parijs. Je wilt graag naar een toneelvoorstelling gaan kijken.
Op de site www.offi.fr vind je er heel wat informatie over.

Spectacle pour enfants

Le Chat Botté

Lieu : Théâtre du Lucernaire - Paris 6e

Rubrique : autres spectacles

Programmation : mercredi, samedi, dimanche : 14h30

Tarifs : adultes 13 €, enfants 11 €

Date de début : 9 septembre

Date de fin : 22 novembre

Acteurs : un Chat Botté, une Catwoman, une princesse,
un jeune homme d'aujourd'hui et un monstre !

Juist of fout?

- a. Je kan enkel in september naar deze voorstelling gaan kijken.

juist

fout

- b. Er spelen vijf personages mee in deze voorstelling

juist

fout

Duid aan op het antwoordformulier.

Getoetste eindterm: 8 - gevraagde informatie selecteren uit informatieve en narratieve teksten

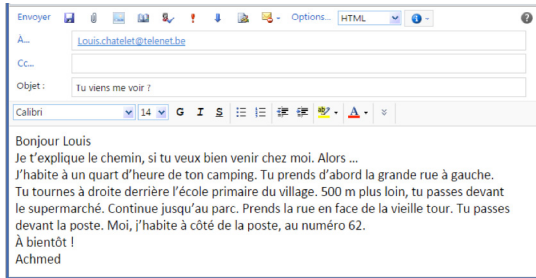
Tekstsoort: informatieve tekst

Percentage correct: 71% (a. enkel in september: fout - b. vijf personages: juist)

Soort opgave: basisopgave

VOORBEELDOPGAVE 4

Achmed legt in een mail de weg uit aan zijn nieuwe vriend, Louis. Zo weet Louis hoe hij bij Achmed kan geraken.

Rangschik de genoemde plaatsen in de juiste volgorde.

A

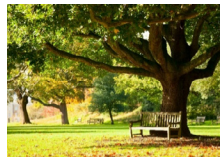
B

C

D

..... - ..... - ..... - .....

Noteer je antwoord op het antwoordformulier.

Getoetste eindterm: 7 - de gedachtegang volgen van prescriptieve en narratieve teksten

Tekstsoort: prescriptieve tekst

Percentage correct: 38% (C-A-D-B)

Soort opgave: bijkomende opgave

VOORBEELDOPGAVE 5

Je leest dit dierenverhaal.

Monsieur le Loup ne peut plus manger. Il a mal aux dents depuis trois jours. Il a très faim. Il cherche un ami qui veut l'aider. Mais le chat, le chien, le coq, le lapin ne veulent pas aider monsieur le Loup. Ils ont peur du loup. Il a déjà mangé beaucoup de leurs amis ! Monsieur le Loup cherche le crocodile, parce que le crocodile a aussi de très grandes dents. Le crocodile veut aider monsieur le Loup. Il connaît un bon dentiste : c'est l'oiseau sur son dos ! L'oiseau entre dans sa bouche et il lave ses dents. L'oiseau va faire la même chose pour le loup. Mais attention ! Le loup ne peut pas manger l'oiseau. Et l'oiseau nettoie les dents du loup. Fini le mal ! Mais maintenant, le loup a faim et il mange... l'oiseau. Le crocodile est triste et fâché. Il ne veut plus voir le loup. L'oiseau arrive dans le ventre du loup. D'abord, il a très peur. Puis, il a une bonne idée. Il pique et pique et pique dans le ventre du loup. Et voilà, il arrive à sortir du ventre du loup. Il s'envole et retrouve son grand ami, le crocodile.

Waarover gaat dit verhaal?

- A. over een bange wolf
- B. over een domme tandarts
- C. over een slimme vogel
- D. over een vrolijke krokodil

Duid aan op het antwoordformulier.

Getoetste eindterm: 5 - het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten

Tekstsoort: narratieve tekst

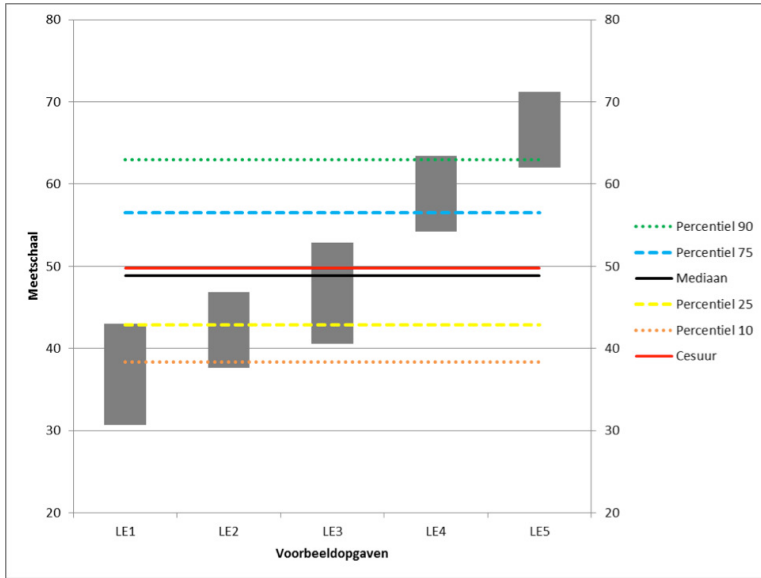
Percentage correct: 40%, B: 26%, C: 20%, D: 13%

Soort opgave: bijkomende opgave

WAT KUNNEN LEERLINGEN BIJ DE TOETS 'LEZEN'?

De prestaties van de leerlingen op de voorbeeldopgaven voor 'lezen' vatten we samen in Figuur 35. Alle leerlingen hebben een positie op de meetschaal (verticale as), afhankelijk van hun vaardigheid (hoe vaardiger de leerling, hoe hoger zijn positie op de meetschaal). Zo behaalt de gemiddelde leerling een score van 50 op de meetschaal. Ook de opgaven kunnen we op deze meetschaal zetten. Elk balkje in die figuur stelt een voorbeeldopgave voor. De onderkant van de balk verwijst naar de grens tussen geen en voldoende beheersing van de voorbeeldopgave. De bovenkant van de balk verwijst naar de grens tussen voldoende en goede beheersing. Concreet betekent dit dat leerlingen met een positie op de meetschaal onder de balk de opgave niet beheersen. Leerlingen met een positie die overlapt met de balk, beheersen de voorbeeldopgave voldoende. Leerlingen met een positie op de meetschaal boven de balk hebben een goede beheersing van de voorbeeldopgave.

In Figuur 35 geven lijnen het prestatieniveau van de percentiëleerlingen en de cesuurleerling weer. De percentiëleerlingen zijn leerlingen die zich op een bepaalde plaats in de leerlingengroep bevinden. De leerling op percentiel 10 is bijvoorbeeld die leerling in vergelijking met wie 10 procent van de leerlingen minder goed presteren. De percentiel 50-leerling is dan op zijn beurt de leerling die zich qua vaardigheid juist in het midden van de leerlingengroep bevindt en komt dus overeen met de mediaan van de leerlingengroep. We benoemen die verderop als de mediaanleerling. De leerling op percentiel 75 presteert beter dan drie kwart van zijn medeleerlingen, maar moet doet het minder goed dan het overige kwart van de leerlingen.

Figuur 35 – Beheersingsniveau voorbeeldopgaven – lezen

De **percentiel 10-leerling** (oranje stippellijn) beheerst de eerste twee voorbeeldopgaven voldoende. De volgende drie voorbeeldopgaven zijn te hoog gegrepen. De **percentiel 25-leerling** (gele streepjeslijn) beheerst de eerste voorbeeldopgave goed. Voorbeeldopgaven 2 en 3 heeft deze leerling voldoende onder knie. De vierde en vijfde voorbeeldopgave zijn voor deze leerling nog te moeilijk. De **mediaanleerling** (zwarte lijn) beheerst de eerste twee voorbeeldopgaven goed. De derde voorbeeldopgave beheerst hij voldoende. De **percentiel 75-leerling** (blauwe streepjeslijn) doet het nog iets beter: hij beheerst de eerste drie voorbeeldopgaven goed en de vierde voldoende. De **percentiel 90-leerling** (groene stippellijn) heeft op zijn beurt de vijf voorbeeldopgaven onder de knie. De eerste drie voorbeeldopgaven beheerst hij goed. Om van een goede beheersing van de twee laatste opgave te spreken schiet hij echter nog te kort, deze beheerst hij voldoende.

Om de **cesuur** te kunnen behalen moet de leerling de eerste drie voorbeeldopgaven beheersen. Voorbeeldopgaven 4 en 5 zijn bijkomende opgaven. De leerling die net het minimumniveau haalt (**cesuurleerling**), beheerst deze opgaven 4 en 5 nog niet. In de volledige toets beheerst 45 procent van de leerlingen alle opgaven onder de cesuur.

LUISTEREN

Voorbeeldopgaven

Met de toets schriftelijke toets 'luisteren' werden drie eindtermen getoetst. Meer specifiek peilen de opgaven van de toets of leerlingen beschrijvend het onderwerp kunnen bepalen (Eindterm 1), de elementaire gedachtegang kunnen volgen (Eindterm 2) en de gevraagde informatie kunnen selecteren (Eindterm 3). Net zoals bij lezen werd de beheersing van deze drie eindtermen getoetst aan de hand van verschillende soorten teksten (informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire). In totaal bevat de toets 22 items om de beheersing van de eindtermen luisteren te peilen. Hieronder presenteren we de vijf voorbeelditems die zullen worden gebruikt voor de inhoudelijke duiding van de peilingsresultaten luisteren.

VOORBEELDOPGAVE 1

Wat leer je met dit versje?

>> Beluister het fragment op <http://eindtermen.vlaanderen.be/peilingen>.

- A. een dansje
- B. eieren beschilderen
- C. het alfabet
- D. tellen

Duid aan op het antwoordformulier.

Getoetste eindterm: 1 - het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten

Tekstsoort: artistiek-literaire tekst

Percentage correct: A: 1%, B: 9%, C: 1%, **D: 89%**

Soort opgave: basisopgave

VOORBEELDOPGAVE 2

Waarover gaat het verhaal?

>> Beluister het fragment op <http://eindtermen.vlaanderen.be/peilingen>.

- A. over een prinses die stout is omdat ze geen aandacht krijgt van haar ouders
- B. over een prinses die stout is omdat ze geen roze jurkje krijgt
- C. over een prinses die stout is omdat ze geen vriendjes heeft
- D. over een prinses die stout is en gestraft wordt door haar ouders

Duid aan op het antwoordformulier.

Getoetste eindterm: 1 - het onderwerp bepalen in informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten

Tekstsoort: narratieve tekst

Percentage correct: A: 81%, B: 5%, C: 8%, D: 7%

Soort opgave: basisopgave

VOORBEELDOPGAVE 3

Je mama gaat naar de stad.

Rangschik de plaatsen waar ze komt in chronologische volgorde. Waar komt ze eerst? En daarna?

A

B

C

D

..... - ..... - ..... - .....

Noteer je antwoord op het antwoordformulier.

Getoetste eindterm: 2 - de elementaire gedachtegang volgen van prescriptieve en narratieve teksten

Tekstsoort: narratieve tekst

Percentage correct: 70% (A-B-D-C)

Soort opgave: basisopgave

VOORBEELDOPGAVE 4

Wanneer vertrekt de stoet vandaag?

A

B

C

D

Duid aan op het antwoordformulier.

Getoetste eindterm: 3 - gevraagde informatie selecteren uit informatieve en narratieve teksten

Tekstsoort: informatieve teksten

Percentage correct: A: 12%, B: 51%, C: 15%, D: 21%

Soort opgave: bijkomende opgave

VOORBEELDOPGAVE 5

Wat moeten de leerlingen doen?

>> Beluister het fragment op <http://eindtermen.vlaanderen.be/peilingen>.

- A. hun boek nemen om een liedje te zingen
- B. hun boek nemen om het in hun boekentas te steken
- C. hun boek nemen om in stilte een tekst te lezen
- D. hun boek nemen om oefeningen te maken

Duid aan op het antwoordformulier.

Getoetste eindterm: 2 - de elementaire gedachtegang volgen van prescriptieve en narratieve teksten

Tekstsoort: prescriptieve tekst

Percentage correct: A: 35%, B: 7%, C: 34%, D: 24%

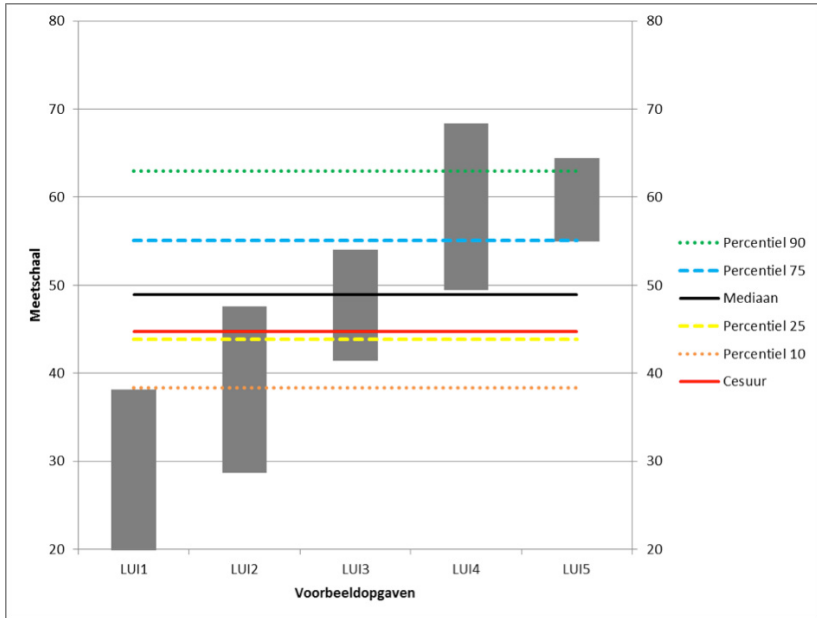
Soort opgave: bijkomende opgave

WAT KUNNEN LEERLINGEN BIJ DE TOETS 'LUISTEREN'?

De prestaties van de leerlingen voor de toets 'luisteren' (Figuur 36) interpreteren we op dezelfde manier als voor 'lezen'. Elk balkje stelt een voorbeeldopgave voor op een meetschaal waarop de gemiddelde leerling een score van 50 behaalt. De onderkant van de balk verwijst naar de grens tussen geen en voldoende beheersing van de voorbeeldopgave. De bovenkant van de balk verwijst naar de grens tussen voldoende en goede beheersing. Ook het prestatieniveau van de percentiëleerlingen en de cesuurleerling kunnen we aan de hand van de horizontale lijnen op dezelfde manier interpreteren als voor 'lezen'.

De **percentiel 10-leerling** (oranje stippellijn) beheerst de eerste voorbeeldopgave goed en de tweede voorbeeldopgave voldoende. De andere voorbeeldopgaven heeft deze leerling nog niet onder de knie. De **percentiel 25-leerling** (gele streepjeslijn) beheerst daarbovenop ook de derde voorbeeldopgave voldoende. De **mediaanleerling** (zwarte lijn) heeft de eerste twee voorbeeldopgaven goed onder de knie. Daarnaast beheerst hij de derde voorbeeldopgave voldoende. Voor de **percentiel 75-leerling** (blauwe streepjeslijn) is geen enkele voorbeeldopgave te hoog gegrepen. De eerste drie voorbeeldopgaven beheerst hij goed. De vierde en vijfde voorbeeldopgave beheerst hij nog voldoende. Dit geldt ook voor de **percentiel 90-leerling** (groene stippellijn), al heeft die over de hele lijn een wat betere beheersing dan de percentiel 75-leerling.

De leerling die net het minimumniveau haalt (**cesuurleerling**), beheerst de eerste drie voorbeeldopgaven. Voorbeeldopgaven 4 en 5 zijn bijkomende opgaven. Bij de volledige toets beheerst 69% van de leerlingen alle toetsopgaven onder de cesuur.

Figuur 36 – Beheersingsniveau voorbeeldopgaven – luisteren

7. Conclusie

In dit laatste hoofdstuk blikken we terug op deze peiling Frans basisonderwijs. In een eerste deel vatten we de belangrijkste resultaten samen rond het behalen van de eindtermen lezen en luisteren en de praktische proef spreken. Verder bespreken we de meest opvallende relaties die werden gevonden tussen een aantal achtergrondkenmerken en de toetsprestaties voor Frans.

In het tweede deel van dit hoofdstuk reflecteren we over de resultaten. We plaatsen de belangrijkste bevindingen in een ruimere context en formuleren ook een aantal aandachtspunten voor het onderwijsbeleid en de onderwijspraktijk.

SAMENVATTING

Behalen van de eindtermen Frans: lezen en luisteren

De resultaten van de toets lezen en de toets luisteren zijn uiteenlopend. Voor de toets lezen scoren de leerlingen laag. Meer specifiek haalt 45 procent van de leerlingen de eindtermen. Voor de toets luisteren scoren de leerlingen matig. Iets meer dan twee derde van de Vlaamse leerlingen (69%) beheerst op het einde van de lagere school de eindtermen voor Frans luisteren.

Een meer gedetailleerde analyse toont aan dat de prestaties tussen jongens en meisjes van elkaar verschillen. Meisjes bereiken vaker de eindtermen voor lezen en luisteren dan jongens. De verschillen op basis van geslacht zijn het grootst voor lezen. De helft van de meisjes haalt de eindtermen voor lezen terwijl dit aandeel voor de jongens ruim onder de helft ligt.

Daarnaast tonen de resultaten aan dat de thuistaal van de leerlingen samenhangt met de prestaties op de verschillende toetsen. Leerlingen die thuis Frans praten, al dan niet in combinatie met het Nederlands of een andere taal, halen vaker de eindtermen Frans voor lezen en luisteren dan leerlingen die thuis geen Frans praten.

Tot slot tonen de resultaten ook aan dat de prestatieverschillen tussen leerlingen gerelateerd zijn aan hun sociaaleconomische status. Meer specifiek doen leerlingen die uit een gezin komen met een lage sociaaleconomische status het voor beide toetsen minder goed dan leerlingen uit een gezin met een gemiddelde sociaaleconomische status. Leerlingen uit deze laatste groep doen het weer minder goed dan leerlingen die uit een gezin komen met een hoog sociaaleconomische status.

De praktische proef Frans

Naast de bovenvermelde schriftelijke toetsen, werd er voor de vaardigheid spreken een praktische proef ontwikkeld. De praktische proef bestond uit vijf opdrachten. Tijdens het doorlopen van deze opdrachten kregen de leerlingen de kans om aan te tonen in welke mate ze gegeven informatie kunnen navertellen, een persoon en een situatie kunnen beschrijven aan de hand van een opsomming, vragen kunnen begrijpen en beantwoorden, correcte vragen kunnen stellen en gebruik kunnen maken van elementaire omgangsvormen en beleefdheidsconventies. Daarnaast werd ook nagegaan in welke mate leerlingen antwoorden in het Frans en inhoudelijk en vormelijk correcte antwoorden kunnen geven.

De resultaten tonen aan dat ongeveer de helft van de leerlingen erin slaagt in het Frans iets na te vertellen, een persoon te beschrijven of vragen te begrijpen en te beantwoorden. Minder dan één derde van de leerlingen kan op het einde van het lager onderwijs correcte vragen stellen en een situatie aan de hand van een opsomming beschrijven. Een ruime meerderheid van de leerling past wel spontaan omgangsvormen en beleefdheidsconventies toe in een gesprek.

Over alle opdrachten heen antwoorden bijna alle leerlingen volledig in het Frans. Daarnaast tonen de resultaten aan dat inhoudelijk en vormelijk correct Frans spreken een struikelblok is voor de leerlingen. Over de vijf opdrachten heen geeft slechts twee vijfde van de leerlingen inhoudelijk correcte antwoorden. Wat betreft vormelijke correctheid tonen de resultaten dat drie vijfde van de leerlingen bij een vraaggesprek kan antwoorden aan de hand van een correct woord, een correcte woordgroep of een correcte zin. Bij de andere opdrachten slaagt minder dan een kwart van de leerlingen erin om correcte zinnen te formuleren.

Samenhang met achtergrondkenmerken

We bekeken hiervoor reeds in welke mate bepaalde leerlinggroepen verschillen in de kans om de eindtermen Frans voor lezen en luisteren te bereiken. Om deze samenhang preciezer te evalueren, werd bijkomend nagegaan of eventuele verschillen overeind blijven wanneer we andere relevante kenmerken in rekening brengen. Vinden we bijvoorbeeld nog prestatieverschillen tussen leerlingen die uit een gezin komen met een andere sociaaleconomische status wanneer we cultureel kapitaal in rekening brengen? Ook andere leerlingkenmerken, gezinskenmerken en leerkracht- en schoolkenmerken werden gekoppeld aan de toetsprestaties van de leerlingen. In deze paragraaf vatten we de meest opvallende resultaten samen.

Leerlingkenmerken en gezinskenmerken

Leerlingen met een schoolse achterstand en leerlingen met leerproblemen zoals dyscalculie en dyslexie halen minder goede prestaties op de toetsen van lezen en luisteren.

Ook als er rekening wordt gehouden met andere achtergrondkenmerken, blijft de thuistaal van de leerling een belangrijke factor. Leerlingen die thuis Frans praten, al dan niet in combinatie met Nederlands of een andere taal doen het zowel voor lezen als voor luisteren beter dan leerlingen die uitsluitend Nederlands als thuistaal hebben. Opvallend is dat ook leerlingen die noch Nederlands noch Frans hebben als thuistaal, beter presteren voor lezen en luisteren. Bovendien behalen leerlingen die buiten de school meer contact hebben met het Frans via personen, media of vakantie betere resultaten voor luisteren, ook wanneer de thuistaal van de leerlingen in rekening wordt gebracht.

Leerlingen die uit een gezin komen met een hoog cultureel kapitaal, een hoge sociaaleconomische status en een hoog cognitief stimulerend thuisklimaat doen het beter voor lezen en luisteren in het Frans. Daarnaast blijkt ook dat leerlingen met ouders die een positievere houding hebben ten opzichte van Frans en Frans op school het over de hele lijn beter doen.

Daarnaast blijken ook een aantal persoonlijke kenmerken van de leerlingen gerelateerd te zijn aan hun prestaties voor Frans. Leerlingen die intrinsieker gemotiveerd zijn voor school, hun eigen capaciteiten op het gebied van schoolse vaardigheden en Frans hoger inschatten en het nut van Frans inzien, scoren hoger op de toetsen van lezen en luisteren.

Tot slot vermelden we nog dat meisjes het over de hele lijn beter doen dan jongens. Zowel op de schriftelijke toetsen voor lezen en luisteren als op de praktische proef voor spreken halen de meisjes betere resultaten dan de jongens.

Leerkracht- en schoolkenmerken

Met betrekking tot de leerkracht- en schoolkenmerken blijkt enkel de frequentie van het gebruik van Frans als instructietaal door de leraar gerelateerd te zijn aan prestaties van de leerlingen. Ongeveer de helft van de leraren spreekt evenveel Frans als Nederlands. Ongeveer één vierde tot één vijfde van de leraren spreken hoofdzakelijk tot uitsluitend Frans tijdens de les. Leerlingen die in een klas zitten waar de leerkracht vooral Frans praat scoren hoger op de toets lezen.

Hoewel de meeste leerkracht- en schoolkenmerken niet gerelateerd zijn aan de prestaties Frans voor lezen en luisteren, bieden de beschrijvende resultaten van deze kenmerken een mooi overzicht van de klaspraktijk op het gebied van Frans en hoe leerkrachten Frans op school ervaren.

Bijna alle leerkrachten geven aan dat ze woordenschat belangrijk vinden, gevolgd door de taalvaardigheden spreken, lezen en luisteren. Aan spelling en grammatica wordt door minder leerkrachten belang gehecht.

Wat betreft de activiteiten die leerkrachten in de klas doen voor luisteren en lezen valt op dat bijna alle leerkrachten hun leerlingen vragen laten oplossen bij tekstfragmenten. Het gebruik van beeldfragmenten om luisteren te oefenen komt slechts bij de helft van de bevraagde leerkrachten aan bod. Voor spreken laten bijna alle leerkrachten hun leerlingen iets of iemand beschrijven. Het navertellen van een situatie komt iets minder aan bod.

De meeste leerkrachten staan positief ten opzichte van het vak Frans en voelen zich ook zelfzeker om Frans te geven. Slechts drie vijfde van de leraren voelt zich daarentegen zelfzeker om uitdagende taken Frans te voorzien voor de sterkere leerlingen.

Leerkrachten voelen zich in het algemeen ook voldoende ondersteund om Frans te kunnen geven. Hoewel alle leerkrachten vinden dat er op school voldoende materiaal voorhanden is om de lessen Frans te organiseren, kan slechts drie vijfde van de leerkrachten met hun vragen over de lessen Frans bij iemand op school terecht. Ongeveer één derde van de leerkrachten vindt dat Frans onvoldoende in de opleiding aan bod komt.

Wat betreft professionele ontwikkeling, tonen de resultaten dat minder dan de helft van de leraren de afgelopen vijf jaar een nascholing volgde rond Frans en dat bijna geen enkele leraar een taaltraining volgde rond Frans.

Wat betreft de aanvang van het onderwijs Frans, start iets meer dan één vierde van de leerlingen vroeger met formeel onderwijs Frans: vanaf de derde kleuterklas, het eerste leerjaar, het derde leerjaar of het vierde leerjaar. Daarnaast gebeurt er volgens ongeveer de helft van de leerkrachten taalinitiatie voorafgaand aan het formeel onderwijs Frans.

REFLECTIE

Een panel van experts werd bijeengebracht om vanuit hun expertise, onderwijspraktijk en -ervaringen te reflecteren op de resultaten van deze peiling Frans. Het panel bestond uit Maribel Montero Perez (onderzoekster aan de KU Leuven met expertise in vreemde taalonderwijs), Sigrid Vanliedekerke en Elly Voets (lectoren uit lerarenopleidingen basisonderwijs) en Marjolein Muys (lid van AHOVOKS, Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen). Dit hoofdstuk is een synthese van de discussie tussen de verschillende leden van het expertpanel en plaatst de resultaten in het breder kader van (inter-)nationaal onderzoek en de hedendaagse onderwijspraktijk. De reflecties van de experts werden vertaald in zes uitdagingen voor het Vlaamse basisonderwijs wat betreft het leergebied Frans.

Uitdaging 1: Aandacht voor Frans (lees)onderwijs

De resultaten op de schriftelijke toetsen voor lezen en luisteren variëren van niet goed tot vrij goed. Voor lezen behaalt 45 procent van de leerlingen de eindtermen, terwijl dit voor luisteren 69 procent is. Dit prestatieverschil tussen lezen en luisteren is ook herkenbaar in de resultaten van andere, vergelijkbare toetsen zoals bijvoorbeeld de OVSG-toetsen⁵ voor het leergebied Frans. Een vergelijking met de interdiocesane proeven van het katholiek onderwijs is niet mogelijk, omdat zij geen toetsen aanbieden voor Frans.

Op basis van de resultaten zou men kunnen vermoeden dat er in de Franse lessen te weinig aandacht besteed wordt aan de deelvaardigheid lezen. De meeste leraren (89%) hechten echter veel belang aan begrijpend lezen in de lessen Frans. Ook laten bijna alle leerkrachten (96%) hun leerlingen vragen oplossen bij leesteksten in het Frans. Er lijkt dus een ander probleem aan de orde.

Een mogelijke oorzaak voor de bovenstaande tegenstrijdigheid is de perceptie en invulling van het begrip leesvaardigheid. Uit het jaarrapport 2017 van de inspectie blijkt dat leesvaardigheid te vaak verengd wordt tot luidop, technisch lezen in plaats van de focus te leggen op het begrip van de tekstinhoud (Vlaamse onderwijsinspectie, 2017).

Uitdaging 2: Interactie in elke les

De eindtermen Frans die in 2010 in het basisonderwijs werden ingevoerd benadrukken dat leerlingen interactieve vaardigheden moeten ontwikkelen gedurende hun schoolloopbaan. Zoals hierboven reeds vermeld, tonen de beschrijvende resultaten van deze peiling aan dat leerkrachten het belang van communicatieve vaardigheden zoals begrijpend lezen, begrijpend luisteren, (luidop) lezen en spreken erkennen.

Deze bevinding sluit echter niet aan bij de observaties van de Vlaamse onderwijsinspectie (2017). Meer specifiek zou het onderwijsaanbod Frans vooral kennisgericht zijn en ligt de

⁵ OVSG (Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten) stelt jaarlijks een toets op om in kaart te brengen in welke mate leerlingen op het einde van de basisschool een relevante set leerplandoelen beheersen. Het leergebied Frans maakt deel uit van de OVSG-toets.

nadruk op het verwerven van grammatica en woordenschat waardoor er minder tijd wordt besteed aan het effectief oefenen van interactieve en communicatieve vaardigheden. Vooral het aanleren en inoefenen van mondelinge vaardigheden blijft onderbelicht. Verder tonen de resultaten van de onderwijsspiegel 2017 (p.65) aan dat het onderscheid tussen spreken en mondelinge interactie bij een kwart van de bezochte leraren onvoldoende gekend is. Mondelinge interactie wordt in de klas dikwijls ingeoeffend door het naar voor brengen van ingestudeerde dialogen. Functionele communicatie, waarbij leerlingen zich leren redden in veel voorkomende situaties, komt zelden voor.

In het onderzoek dat de Vlaamse onderwijsinspectie voerde, geven leerkrachten zelf aan dat het inoefenen van mondelinge interactie moeilijk en tijdrovend is. Bijgevolg vallen activiteiten voor mondelinge taalvaardigheid vaak weg of wordt deze vaardigheid dikwijls klassikaal geoefend. Daardoor krijgen individuele leerlingen weinig spreekkansen of beperkt het spreken zich tot één vraag en één antwoord tussen leraar en leerling (Vlaamse onderwijsinspectie, 2017). De minder goede resultaten op de praktische proef spreken lijken dit te bevestigen.

Hoewel de resultaten van deze peiling aantonen dat leraren zich zelfzeker voelen om Frans te geven, merken lectoren op dat leraren in opleiding zich vaak onzeker voelen wanneer ze zelf in het Frans moeten spreken. Die onzekerheid zou te wijten zijn aan het feit dat voor spreken een sterke basiskennis Frans vereist is en dat mondelinge vaardigheden moeilijker te evalueren zijn. Daarnaast kunnen leraren bij het oefenen van mondelinge taalvaardigheden minder terugvallen op handboeken, wat als stresserend en beangstigend ervaren wordt. Door dit gebrek aan spreekdurf, taalbagage en een goede uitspraak voelen leraren zich minder in staat om in het Frans met leerlingen te communiceren (Vlaamse onderwijsinspectie, 2017).

Naast de aandacht voor mondelinge communicatie, vormt ook het gebruik van Frans als instructietaal een belangrijk onderdeel van de interactie tussen de leerkracht en de leerlingen. De resultaten van de peiling tonen aan dat iets minder dan één vierde van de leerkrachten vooral tot uitsluitend Frans spreekt tijdens de les en iets meer dan de helft evenveel Nederlands als Frans. Dit sluit aan bij de bevindingen van de onderwijsinspectie die rapporteert dat ongeveer de helft van de leraren weinig tot geen Franse instructies hanteert tijdens de Franse les (Vlaamse onderwijsinspectie, 2017). Ook binnen de lerarenopleiding is

dit fenomeen herkenbaar. Hoewel lectoren in hun lessen vakdidactiek steeds het belang van Franse instructie meegeven, grijpen student-leraren tijdens hun stages dikwijls terug naar het Nederlands. Wanneer leraren (en student-leraren) wel de inspanning leveren om Franse instructies te hanteren, worden ze (in vele gevallen) onmiddellijk vertaald. De directe aanvulling van het Nederlands daagt leerlingen onvoldoende uit om gericht te luisteren naar de Franse instructie en op die manier hun luister- en spreekvaardigheden aan te scherpen (Vlaamse onderwijsinspectie, 2017).

Uitdaging 3: Versterken van leraren

Uit de resultaten van het peilingsonderzoek blijkt dat leerkrachten zich in het algemeen zelfzeker voelen bij het onderwijzen van Frans. Het aandeel leerkrachten dat zich zelfzeker voelt daalt echter wanneer er nadruk komt te liggen op het voorzien van uitdagende taken voor sterke leerlingen (61%). Deze bevindingen zijn echter tegenstrijdig met ander onderzoek en ervaringen binnen de lerarenopleiding.

De resultaten van het 'stERK naar het werkveld'-onderzoek tonen aan dat voor luistervaardigheid Frans ongeveer één vierde van de studenten Bachelor Lager Onderwijs het decretaal vastgelegde niveau B2 op de uitstrooftoets behaalt. Voor leesvaardigheid behaalt 14 procent van de studenten het decretaal bepaalde niveau B1+ (School of Education, 2013). Een overgrote meerderheid van de studenten beheerst het Frans dus onvoldoende op het moment dat ze afstuderen. Frans wordt ervaren als een struikelblok tijdens de opleiding. Studenten falen vaak voor het opleidingsonderdeel, voelen zich onzeker over hun kennis van Frans en weten niet goed of ze sterk genoeg zijn om Frans te onderwijzen aan kinderen in het basisonderwijs.

Daarnaast ontbreekt het leraren soms ook aan de nodige systematiek om mondelinge vaardigheden van leerlingen te evalueren, wat dikwijls gepaard gaat met onzekerheid (zie ook uitdaging 2). Leraren evalueren mondelinge vaardigheden zonder evaluatiecriteria voorop te stellen. Ze gaan eerder intuïtief te werk, wat resulteert in vage, weinig onderbouwde of algemene beoordelingen (Vlaamse onderwijsinspectie, 2017).

Het versterken van leraren is een uitdaging die verder reikt dan de initiële lerarenopleiding. Weinig leerkrachten volgen immers een professionaliseringsinitiatief voor het vakgebied Frans (Vlaamse onderwijsinspectie, 2017). Uit de peilingsresultaten blijkt dat iets minder dan de helft van de leerkrachten (46%) tijdens de voorbije vijf jaar een nascholing volgde over didactiek Frans. Daarnaast nam slechts één leraar op tien deel aan een taaltraining.

Uitdaging 4: Contact met de Franse taal

De resultaten van de peiling tonen duidelijk aan dat contact met de Franse taal cruciaal is en een grote impact heeft op de prestaties van leerlingen. Zoals verwacht, scoren leerlingen die Frans als thuistaal hebben over de hele lijn beter dan leerlingen die Frans niet als thuistaal hebben. Maar ook losstaand van de thuistaal speelt buitenschools contact met het Frans een belangrijke rol. Uit de peilingsresultaten blijkt dat leerlingen die meer contact hebben met het Frans via personen, media of door op vakantie te gaan, betere resultaten behalen voor luisteren en/of lezen. Tijdens deze momenten komen leerlingen immers in contact met Franstalige ervaringen, zowel geschreven als mondeling, die ze dan met hun voorkennis Frans verbinden.

De resultaten van de peiling tonen aan dat leraren gemiddeld tweeënhalf tot drie lesuren per week besteden aan Frans. Volgens de Vlaamse onderwijsinspectie (2017) is de onderwijstijd die leraren besteden aan Frans onvoldoende om de vooropgestelde doelen ten gronde te bereiken. Bovendien toont onderzoek aan dat de mate van blootstelling aan een tweede taal op school en de instructietijd die er wordt besteed aan een tweede taal positief gerelateerd is aan de vaardigheden van de leerlingen in die tweede taal zoals bijvoorbeeld Frans (Dixon et al., 2012).

Ook in de lerarenopleiding daalt de aandacht voor het vak Frans. Nochtans toont het stERK- onderzoek aan dat heel wat studenten instromen met een laag niveau Frans (Martens, & Voets, 2012). Gezien deze lage instroom en het beperkte aantal contacturen, is het dan ook een grote uitdaging om leerkrachten in opleiding klaar te stomen voor het lerarenberoep. Bovenstaande bevindingen geven aan dat het aantal contactmomenten met de Franse taal op school dient gemaximaliseerd te worden.

Uitdaging 5: Et les garçons?

Meisjes scoren beter dan jongens. Voor lezen haalt 51 procent van de meisjes tegenover 39 procent van de jongens de eindtermen. Voor luisteren beheerst 72 procent van de meisjes en 66 procent van de jongens de eindtermen. Deze vaststelling sluit aan bij de assumptie dat meisjes taliger zijn dan jongens. De resultaten uit internationaal onderzoek over dit thema zijn echter niet eenduidig. Het voordeel voor jongens of meisjes varieert over deelvaardigheden heen en naargelang het opzet van het onderzoek.

Uitdaging 6: Oost west, thuis(taal) best

Leerlingen die thuis Frans spreken doen het voor de drie getoetste vaardigheden opvallend beter dan leerlingen die thuis geen Frans spreken. Experts zijn dan ook voorstander om leerlingen zoveel mogelijk in contact te brengen met 'native speakers'. Zij dagen scholen uit om tijdens uitstappen naar Wallonië of Brussel ruimte vrij te maken om leerdoelen met betrekking tot het leergebied Frans te verwezenlijken en leerlingen aan te moedigen om in dialoog te gaan met lokale bewoners. Daarnaast zou men kinderen die thuis Frans spreken kunnen inzetten en betrekken bij de lessen Frans. Tot slot dient er meer aandacht te worden besteed aan de Franse taal binnen en buiten de schoolmuren.

8. Wat nu?

Naar aanleiding van de peiling Frans kunnen belangrijke vaststellingen gedaan worden over het onderwijs in Vlaanderen. De resultaten van de peiling geven immers stof tot nadenken aan al wie bij het onderwijs betrokken is: in de eerste plaats leerkrachten, maar ook pedagogische begeleidingsdiensten, academici, CLB's, lerarenopleiders, nascholers, onderwijsinspecteurs, beleidsmedewerkers, uitgeverijen, sociale partners, directies, ouders en leerlingen. Ze vormen ook een goede aanzet voor een discussie over de onderwijskwaliteit en eventueel gewenste veranderingen. Ook andere onderzoeks- en evaluatieresultaten, naast praktijkervaringen, worden daarbij best meegenomen.

Om de resultaten te verklaren is het wenselijk dat alle betrokkenen met elkaar in gesprek gaan en samen op zoek gaan naar hefboomen om de kwaliteit van het Vlaamse onderwijs te bestendigen of te verbeteren. Die hefboomen kunnen op diverse terreinen te vinden zijn: in de actualisering van eindtermen, in het ontwikkelen of aanpassen van leerplannen en leermiddelen, in de lerarenopleiding, in de nascholing of begeleiding, in het schoolbeleid, in de leerloopbaanbegeleiding en in de ondersteuning van specifieke doelgroepen.

In dit kwaliteitsdebat staan de volgende vragen centraal:

- » Wat leren we uit de peilingsresultaten?
- » Worden de peilingsresultaten bevestigd door andere informatie?
- » Hoe kunnen we de peilingsresultaten verklaren?
- » Op welke vlakken doen we het goed en hoe kunnen we dat zo houden?
- » Welke knelpunten zijn er en hoe kunnen we die wegwerken?

De overheid zelf neemt in het najaar alvast een aantal van deze vragen op in een werkseminarie met verschillende partners (pedagogische begeleiding, onderwijsinspectie, lerarenopleiding...).

BRONNEN

Ameel, E., Van Nijlen, D., Denis, J., Crynen, M., Van Gorp, K. & Janssen, R. (2014). *Peiling Nederlands (Lezen – Luisteren) in het basisonderwijs – Eindrapport*. Leuven: KU Leuven, Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen.

Dixon et al. (2012). What We Know About Second Language Acquisition: A Synthesis From Four Perspectives. *Review of Educational Research*, 82(1), 5-60

Martens, L., & Voets, E. (2012). Hoe 'stERK' is het Frans van de beginnende studenten Bachelor Lager Onderwijs? *Tijdschrift voor lerarenopleiders*, 33(4), 57-66.

Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten (2018). OVSG-toets. Geraadpleegd via <https://www.ovsg.be/ovsgtoets>

Vlaamse onderwijsinspectie (2017). *Onderwijspiegel schooljaar 2017. Jaarlijks rapport van de onderwijsinspectie*. Brussel: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Onderwijsinspectie. Te raadplegen op http://www.onderwijsinspectie.be/sites/default/files/atoms/files/OS_2017_0.pdf

Vlaamse regering (2008). *Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de basiscompetenties van de leraren*. Geraadpleegd via <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13952#246089>

School of Education (2013). *stERK naar het werkveld Een ERK-gebaseerd meetinstrument om de decretaal vereiste niveaus voor taalvaardigheid Frans te testen bij afstuderende BaLO-studenten*. Geraadpleegd via <https://associatie.kuleuven.be/schoolofeducation/bijlagen/Eindrapport.%20stERK%20naar%20het%20werkveld.pdf>

BRONNEN FIGUREN

Voorbeeldopgaven 'lezen'

Voorbeeldopgave 3

Bewerking van: Offi Médias. (s.d.). *Spectacles pour enfants les plus populaires à Paris. Le Chat Botté*. Geraadpleegd op 28 september 2015, op <http://www.offi.fr/enfants/populaires.html>

Voorbeeldopgave 4

A. Hardoin, J. La Voix du Nord. (12 februari 2012). *Supermarché Match*. Geraadpleegd op 9 november 2015, op <http://www.lavoixdunord.fr/region/il-assume-seul-le-braquage-de-matchtrente-mois-de-prison-ferme-jna16b0n286133>

B. mikeledray. Shutterstock. 9754645

C. KK Art and Photography. Shutterstock. 14843524

D. Dmitry Naumov. Shutterstock. 136458284

Voorbeeldopgave 5

Bewerking van: D'Halluin, S. (2016). *Le loup qui avait mal aux dents – Conte pour enfant*. Geraadpleegd op 7 maart 2016, op <http://www.magicmaman.com/le-loup-qui-avait-mal-aux-dents>, 123,6501.asp

Voorbeeldopgaven 'luisteren'

Voorbeeldopgave 3

A. Iakov Filimonov. Shutterstock. 273123827

B. Ariadna De Raedt. Shutterstock. 79485955

C. Racorn. Shutterstock. 143972128

D. Sebastien Burel. Shutterstock. 119146630

SAMENSTELLING

Deze brochure werd samengesteld door het onderzoeksteam van het Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen in samenwerking met de afdeling Kwalificaties en Curriculum van AHOVOKS.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Ann Verhaegen
Ministerie van Onderwijs en Vorming
Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

VORMGEVING

Karen Verlinden

ONLINE

<http://www.peilingsonderzoek.be>
<http://www.ond.vlaanderen.be/curriculum/peilingen>
<http://eindtermen.vlaanderen.be/peilingen>

DEPOTNUMMER

D/2018/3241/181

UITGAVE

2018

Agentschap
**voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs,
Kwalificaties en Studietoelagen**

Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL
www.ahovoks.be
www.onderwijsvlaanderen.be

BEL 1700